

ОБЩЕСТВЕНИ КОНСУЛТАЦИИ НА ПЕТИ РАБОТЕН ПРОЕКТ НА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА“ 2021-2027 г.
(чл. 15, ал. 1 от ПМС № 142/2019 г.)

02.11.2021 – 02.12.2021 г.

№	Представител на институция/ организация	Коментар	Становище на УО на ОПОС
1.	Калоян Желев (постъпили чрез Портала за обществени консултации на 08.11.2021 г., 09.11.2021 г. и на 02.12.2021 г. https://strategy.bg/PublicConsultations/View.aspx?language=bg-BG&Id=6447)	Част 1 Коментарите ми по проекта ще бъдат основно в частта мерки за подмяна на автомобилния парк. Няколко по-обща думи: Най-общо казано, в публикуваната за обществено обсъждане пета версия на документа липсва усещането за цялостен национален контекст, изразяващ се в осъзнаването на обстоятелството, че в България автомобилите пренасят на колелата си непропорционално висок в сравнение с останалите видове транспорт в други държави в ЕС процент от обществените отношения (под формата на хора и товари). В подготовката му забелязвам дефицит на разбирането, че България се нуждае от дългосрочна национална стратегия за декарбонизирането им, отразяваща националните ни особености и обединяваща ресурсите на всички публични институции, имащи отношение по темата автомобили. Понастоящем това са общо осем министерства и една	Коментарите не съдържат конкретни предложения за редакция на текстовете на проекта на ПОС 2021-2027. Част от коментарите са извън контекста на проекта на ПОС 2021-2027 г. Основната цел на пилотната процедура е да допринесе за подобряване на качеството на атмосферния въздух (КАВ). Приоритет на ПОС 2021-2027 г. не е стимулиране на електромобилността и обновяването на автомобилния парк. Целта е намаляване на емисиите ФПЧ от лични МПС в общините с нарушено КАВ чрез извеждане от експлоатация на високоемисионни дизелови автомобили. Предвид търсенето на максимален ефект в контекста на подобряване на КАВ, както и чл. 7 от

	<p>агенция, между които няма никаква координация, т.е., ако ще правим нещо смислено, имаме нужда на първо място от промяна и реструктуриране на административния хаос по автомобилните теми, да не говорим за липсващата експертиза и капацитет за третирането на тази проблематика изобщо.</p> <p>Не знам какъв е анализът на въздействието от предлаганите стимули, но преди всичко не личи той да е съобразяван с особеностите на нивото на доходите и покупателната ни сила (виж бележките ми по-долу). Не оставам с впечатлението да е съобразяван и с други сходни инициативи, като тази на Инвестиционната програма за климата на Националния доверителен екофонд, например, в чиято матрица има повече логика и повече шансове за краен резултат, въпреки че се отнася към друг тип бенефициенти.</p> <p>Част 2</p> <p>Тъй като платформата не дава възможност да приложи документа с коментарите към конкретните текстове, ще го направя тук, както следва:</p> <p>Стр.8, към „Националната стратегия за адаптация към изменението на климата“:</p> <p>На цитирания документ не му липсва трезва оценка за липсата на ресурси и анализ на проблематиката в транспорта, като липса на адекватна структура, институционален капацитет и отсъствието на систематичност като цяло. Нещо повече: една от стратегическите цели, а именно "Изграждане на институционален капацитет и база от знания в транспортния сектор", видимо и от настоящия проект, все още не е постигната.</p> <p>Стр. 9, към „По отношение на транспорта, личните автомобили са отчетени като сериозен замърсител, имайки предвид остарелия автомобилен парк (преобладаващо дизелови МПС над 15 г.). С постепенното изтегляне от употреба на високоемисионни дизелови автомобили се цели да се намалят превишените нива на ФПЧ и NOx. Дизеловите автомобили pre-Euro и Euro 1 имат принос за близо 55% от емисиите ФПЧ, емитирани от личните МПС в</p>	<p>Регламент (ЕС) 2021/1058, изключващ от обхвата на ЕФРР и КФ инвестиции, свързани с изгарянето на изкопаеми горива, финансирането на конвенционални автомобили е недопустимо.</p> <p>Решението на Съда на Европейския съюз по дело C-488/15 от 5 април 2017 г. за неспазване на нормите за съдържание на ФПЧ10 и неизпълнение на задълженията по Директива 2008/50/ЕО касае 28 общини, а не само 3 големи града, като текстът на програмата не реферира към София, Пловдив и Варна.</p> <p>Следва да се има предвид, че мярката за поетапно извеждане от експлоатация на високоемисионни дизелови автомобили чрез подмяната им с електрически МПС не е планирана като част от транспортната политика на държавата, а има екологична насоченост. Политиката за насърчаването на електрическата мобилност и развитието на алтернативна зарядна инфраструктура, транспортната и данъчната политика не са от компетентността на МОСВ. В този смисъл обръщаме внимание, че с подкрепата на Програма „Транспортна свързаност“ 2021-2027 г. се планира изграждането на зарядна инфраструктура за електромобили по протежение на натоварените направления на републиканската пътна мрежа.</p>
--	---	---

		<p>големите градове. Добра практика в страни-членки на ЕС е прилагането на финансови инструменти за електромобили срещу предаване за рециклиране на високоемисионни стари автомобили.“:</p> <p>Ето как изглежда европейската матрица от стимули през 2020 и как стои България спрямо останалите:</p> <p><u>Overview - Electric vehicles: tax benefits & purchase incentives in the European Union - ACEA - European Automobile Manufacturers' Association</u></p> <p>Важно е да се отбележи, че на стимулиране подлежат не само електрическите автомобили, а подновяването на автомобилния парк изобщо, по простата причина, че дори да е конвенционален, новият автомобил емитира драстично по-малко от 20-годишния.</p> <p>В България не са правени стъпки към формулирането на стратегия и предприемането на дългосрочни мерки с 30-40-годишен хоризонт. Промяната на тази ситуация става все по-ниезбежна.</p> <p>Част 3</p> <p>Стр. 11, към „ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПО ОТНОШЕНИЕ НА АДМИНИСТРАТИВНИЯ КАПАЦИТЕТ И УПРАВЛЕНИЕТО“:</p> <p>Тук е един от най-тежките институционални проблеми на България:</p> <p>Както стана дума, по автомобилните въпроси отношение в момента имат осем министерства и една агенция. Лишени от обща стратегия, координация и експертиза, те не са в състояние да формулират, а още по-малко да прилагат единна национална стратегия за намаляване на емисионния отпечатък от автомобилния транспорт на България през пакет от дългосрочни мерки, отразяващи националните ни особености.</p> <p>Стр. 49, към: „Мерки за намаляване на замърсяването на въздуха от транспорта – поетапно премахване на използването на лични превозни средства с високи емисии чрез насърчаване на електромобилността; въвеждане на зони с ниски емисии“:</p> <p>Защо само електрическата мобилност, а не мобилността, базирана</p>	
--	--	--	--

		<p>на алтернативните устойчиви горива изобщо? Не виждам да е спазен принципът на технологичния неутралитет, повеляващ, че всички съществуващи задвижващи системи с принос в намаляването на емисиите са еднакво приложими?</p> <p>Калоян Желев - блогът: Европа: чиста енергия за транспорта (kaloyanjelev.blogspot.com)</p> <p>Стр. 49, към: „Решение на Съда на Европейския съюз по дело C-488/15 от 5 април 2017 г. за неспазване на нормите за съдържание на ФПЧ10 и неизпълнение на задълженията по Директива 2008/50/ЕО.“:</p> <p>Касае най-вече най-големите градове София, Пловдив и Варна, а проблемът далеч не се изчерпва само с тях.</p> <p>Стр. 49, към: „Подкрепата за насърчаване на електромобилността е насочена към постепенното прекратяване използването на конвенционални МПС с високи емисии (дизелови, приоритетно pre-Euro и Euro 1) и преминаване към електрически автомобили.“:</p> <p>Към края на м. октомври 2021 г. в тази категория (над 20 години) влизат 45.05% от автомобилния парк, или 1 722 550 автомобила.</p> <p>Насърчаването на електрическата мобилност по неизбежност би трябвало да включва и подкрепа за развитието на адекватна алтернативна зарядна инфраструктура – показател, по който отново сме последни в ЕС. Ето как изглежда онагледената корелация между навлизането на електромобилите и качеството на зарядната им инфраструктура:</p> <p>Interactive map – Correlation between electric car sales and charging point availability (2021 update) - ACEA - European Automobile Manufacturers' Association</p> <p>Част 4</p> <p>Стр. 50, към: „Крайните получатели са граждани, живеещи в общини с нарушено КАВ, които трябва да предадат за рециклиране регистрирани високоемисионни дизелови автомобили.“:</p> <p>Размерът на предлагания стимул в този му вид и с предвидения бюджет не обещава постигането осезаем обществен ефект в реално</p>	
--	--	--	--

		<p>време, тъй като е насочен към групите от населението с най-ниски доходи.</p> <p>Стр. 50, към: „ФИ са приложими за насърчаването на електромобилността. Придобиването на електрически автомобил е съпроводено със спестявания, произтичащи от освобождаването от местни данъци, свободното паркиране, значително намалените експлоатационни разходи и разходи за поддръжка.“:</p> <p>ФИ не отчитат тази особеност, че цитираните спестявания са много малка част от разликата в цената между нов електрически и нов конвенционален автомобил, както и ниската българска покупателна сила (виж данните на Eurostat за разполагаемия доход на домакинствата и разпределението му по пера – изключително показателен):</p> <p>https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_10_20/default/table?lang=en</p> <p>Стр. 51, към: „План за възстановяване и устойчивост“:</p> <p>Планът не включва мерки за обновяване на българския автомобилен парк, нито мерки за развитие на алтернативната зарядна инфраструктура.</p> <p>Стр. 51, към: „(за комбинирани финансови инструменти за насърчаване на електромобилността)“:</p> <p>Комбинирането на инструменти предполага наличието на единна национална стратегия за декарбонизация на автомобилния транспорт, формулираща целите, сроковете и необходимите ресурси за постигането им. Към момента такава няма.</p> <p>Стр. 53, към: „Размерът на финансирането към крайните получатели (физически лица) е близо 60 млн. евро.“</p> <p>Простото изчисление показва, че с тази сума на подмяна подлежат приблизително 9 800 автомобили за целия период. Подобен темп на обновяване звучи несериозно: за пълна подмяна на тази част от парка с него ще са необходими 175 години и то само ако пренебрегнем времето като фактор за състоянието на останалата част от автомобилния парк.</p> <p>Какво пречи да се приложат и доразвият към другите задвижващи</p>	
--	--	---	--

		<p>системи стойностите, залежали в Инвестиционната програма за климата на Националния доверителен екофонд, по чиято схема за насърчаване на електрическата мобилност се отпускат по-високи суми в по-логично разписана матрица, с повече вероятност за реален резултат? Ако пък приемем, че това е само един от възможните финансови инструменти кои са другите, преследващи сходна цел, и какъв синергичен ефект под формата на обща, измерима, стратегическа крайна цел си поставят?</p> <p>Част 5</p> <p>Стр. 53, към: „Предложеният размер на стимулите за покупка на нов електромобил е в размер на 30% от стойността му, но не повече от 6 135 евро.“:</p> <p>На какъв анализ се базира направеното предложение? Защо то не предвижда степенуване на стимулите за автомобили с различна степен на електрификация на задвижващите си системи и защо не се предвижда мярката да бъде приложена в по-широк контекст на насърчаването на обновяването на автомобилния парк изобщо?</p> <p>Финансовите инструменти преди всичко трябва да отразяват особеностите на българската покупателна сила и обстоятелството, че това е мярка, насочена към най-бедната част то населението, която не е в състояние да си позволи разходите по замяната дори на 20-годишен дизелов автомобил с 10-годишен? Добра идея би било да се търси синергичен ефект с други регулации, като ограничаването на свободния понастоящем внос на автомобили под определен минимален емисионен клас, например Euro 4, както и промяна на данъчната система в посока принципа „замърсителят плаща повече“, както е в преобладаващото мнозинство държави в ЕС.</p> <p>Не виждам също да е осмислено обстоятелството, че развитието на алтернативната зарядна инфраструктура в електрическата ѝ част е свързано с анализ и предлагане на мерки за развитие на последната електроразпределителна мрежа, чийто капацитет трябва да бъде мащабиран изпреварващо на увеличаването на дела на електрическите автомобили, улеснявайки постигането на крайната</p>	
--	--	--	--

		<p>цел национална цел (каквато в момента нямаме).</p> <p>Ето и позицията ми в по-систематизиран вид: Калоян Желев - блогът: Мобилността ни няма бъдеще без план (kaloyanjelev.blogspot.com)</p>	
2.	<p>Извод</p> <p>(постъпили чрез Портала за обществени консултации на 18.11.2021 г. https://strategy.bg/PublicConsultations/View.aspx?lang=bg-BG&Id=6447)</p>	<p>Евро1 или пре-евро?</p> <p>Това е доста ограничаващо условие. Лично имам автомобил 91-ва година бензин и го пазя само заради тази субсидия. Значи може да се възползваш само с много стар дизелов автомобил. Дали някой, който има автомобил в тази категория чака за 12 000 субсидия, за да купи електрически на цена от 80 000? Нека подходим сериозно, такива автомобили вече са в категория „колекционерство“ и цената е доста над описаната за субсидия. Друг важен аспект, за общо 102 продадени ел. автомобили за 2020г. в България, да ограничаваме закупуването по толкова непрецизиран начин е странно. Връщането на стар автомобил за рециклиране е добро условие, но в крайна сметка въглеродния отпечатък е почти еквивалентен до категория евро4 независимо от тип двигател (бензин или дизел), а погледнато през времето за експлоатация може и да надхвърли няколко пъти търсения ефект от намаляване на емисиите. Важно е да се подходи отговорно и тази мярка да е далеч по достъпна и да достигне до хората, които имат намерение да са отговорни към околната среда, а не да ги ограничаваме изкуствено и да не постигнем ефекта, който искаме.</p>	<p>Коментарът не съдържа конкретни предложения за редакция на текстовете на проекта на ПОС 2021-2027.</p> <p>Основната цел на пилотната процедура е да допринесе за подобряване на качеството на атмосферния въздух (КАВ). Приоритет на ПОС 2021-2027 г. не е стимулиране на електромобилността и обновяването на автомобилния парк. Целта е намаляване на емисиите фини прахови частици (ФПЧ) от лични МПС в общините с нарушено КАВ чрез извеждане от експлоатация на високоемисионни дизелови автомобили. В този смисъл намаляването на въглеродните емисии е допълващ положителен ефект от прилагането на мярката, но не е основна цел. Изчисленията и анализите в Националната програма за подобряване качеството на атмосферния въздух 2018-2024 г. показват, че над 40% от емисиите ФПЧ от личните МПС в големите градове се емитират от дизелови автомобили pre-Euro и Euro 1. Предвид този факт и целите на приоритет „Въздух“, в ПОС 2021-2027 г. е записано, че приоритетно следва да се извеждат от експлоатация дизелови автомобили pre-Euro и Euro 1.</p>

<p>3.</p>	<p>Калин Арсов, председател на Управителен Съвет на Асоциацията на Собствениците на Електромобили в България (АСЕБ) https://aseb.bg</p> <p>(постъпили по електронна поща на 25.11.2021 г.)</p>	<p>Във връзка с Обществени консултации по Програма “Околна среда” 2021-2027 (пета версия). Преди всичко бихме желали да Ви запознаем накратко с дейността на нашата Асоциация. АСЕБ е учредена в началото на 2020 година като понастоящем при нас членуват голяма част от собствениците на изцяло електрически превозни средства в България. Сред основните ни цели и дейности са: да работим за намаляване на замърсяването на атмосферния въздух, да съдействаме навлизането на изцяло електрически автомобили, да полагаме усилия за изграждане на необходимата инфраструктура от зарядни станции, да търсим различни форми за подкрепа (включително финансова) и насърчаване на електрическата мобилност, да водим разяснителни информационни кампании по отношение технологиите и предимствата на електрическите автомобили, да организираме събития за обмяна на опит, да се борим за ограничаване използването на стари и високоемисионни автомобили. В тази връзка с настоящето Становище бихме желали да изразим нашата подкрепа за горепосочения проект и предвидените в Програмата мерки за намаляване на замърсяването на атмосферния въздух - поетапно премахване използването на лични превозни средства с високи емисии чрез насърчаване на електромобилността, да зададем няколко уточняващи въпроса и да дадем нашите конкретни конструктивни предложения за постигане на по-добри резултати.</p> <p>I. Уточняващи въпроси:</p> <p>1. В Мярката е предвидено получаването на безвъзмездната финансова помощ за покупка на електромобил да става под формата на гаранционна схема за финансов лизинг. Моля да внесете повече яснота по условията на финансовият лизинг и дали потребителите ще имат право избор коя компания на пазара да използват за лизингодател?</p> <p>2. Моля да уточните дали предвиденият максимален размер на финансовата помощ за покупка на електромобил (6.135 евро) е без включен данък добавена стойност? Принципно размерът на субсидията следва да намалява продажната цена на актива, върху</p>	<p>Основната цел на пилотната процедура е да принос към подобряване на КАВ. Приоритетът на ПОС 2021-2027 г. не свързан със стимулиране на електромобилността, закупуването на нови автомобили или обновяването на автомобилния парк, а намаляване на емисиите ФПЧ от лични МПС в общините с нарушено КАВ чрез извеждане от експлоатация на високоемисионни дизелови автомобили. Допълнителните ефекти от успешното ѝ реализиране включват освен стимулиране на електромобилността, но и намаляване на вторичното разпрашаване и шума, както и редуциране на емисиите CO₂.</p> <p>Фокус на интервенциите са общините с нарушено качество на въздуха, които попадат в обхвата на Решение на Съда на Европейския съюз по дело C-488/15 от 5 април 2017 г. за неспазване на нормите за съдържание на ФПЧ₁₀ и неизпълнение на задълженията по Директива 2008/50/ЕО. Това е рамката поставена в приоритет „Въздух“ на ПОС 2021-2027 г. по отношение на всички интервенции, при което са съобразени и националните стратегически документи в сектора.</p> <p>В периода 2021-2027 г. Европейският фонд за регионално развитие (ЕФРР) и Кохезионният фонд (КФ) няма да подкрепят инвестиции, свързани с производството, преработката, транспорта, разпространението, съхранението или изгарянето на изкопаеми горива в съответствие с текстовете на Регламент (ЕС) 2021/1058 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 година относно ЕФРР и относно КФ, член 7, параграф 1, буква з). В този смисъл по бъдещата мярка ще са допустими само изцяло електрически автомобили и няма да се финансира придобиването на</p>
-----------	--	--	---

	<p>която цена се дължи ДДС и никаква част от предвидените средства по програмата да не отива към Държавния бюджет под формата на данъци.</p> <p>II. Предложения за промени и прецизиране на условията:</p> <p>Предложение 1: Да се прецизира ясно понятието “Нов електрически автомобил”, чиято покупка е обект на финансова помощ по тази програма. Превозното средство, което може да се закупи по тази програма с предвидената частична финансова подкрепа следва да отговаря едновременно на следните условия:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Да бъде Категория M1, съгласно Чл. 149 на ЗДвП - Да отговаря на дефиницията за Електрически автомобил съгласно Параграф 1, т.35 от Допълнителните разпоредби на Закон за местни данъци и такси; - Да отговарят на определението за Ново превозно средство по смисъла на Параграф 1, т. 17, подточка “в” от Допълнителните разпоредби на Закон за данък върху добавена стойност; <p>Аргументи: За постигането на целите на програмата е изключително важно субсидирането на покупка само на изцяло електрически автомобили. Наличието на двигател с вътрешно горене в автомобила, дори и да е с норма Euro 6, включително електрифицирани хибриди, представлява предпоставка този автомобил също да има принос към влошаването на качеството на атмосферния въздух и един ден да се налага субсидия за подкрепа на неговата подмяна.</p> <p>Предложение 2: В програмата е предвидено безвъзмездната финансова помощ за покупка на електромобил да бъде под условия, че Крайните получатели трябва да предадат за рециклиране регистриран високоемисионен дизелов автомобил, отговарящ на Европейски стандарт за отработени газове pre-Euro и Euro 1 стандарт. Нашето предложение е да се допълнят и изменят изискванията към тези върнати за рециклиране автомобили както следва:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Да се приемат не само дизелови автомобили, но всички със стандарт за отработени газове pre-Euro и Euro 1; 	<p>конвенционални автомобили или хибридни модели. Съгласно Националната програма за подобряване качеството на атмосферния въздух 2018-2024 г. в големите градове с нарушено КАВ над 40% от емисиите ФПЧ₁₀ от леките МПС се генерират от дизелови автомобили pre-Euro и Euro 1, което води до целта за приоритетно извеждане на тези автомобили от експлоатация.</p> <p>Планираната процедура е пилотна и ще се реализира чрез прилагане на финансов инструмент – комбинация от гаранционна схема за финансов лизинг и безвъзмездна финансова помощ. Бюджетът е в рамките на 30 млн. евро (средства от програмата), които прогнозно ще подпомогнат извеждането от експлоатация на 3 500 високо емисионни дизелови МПС. Това е първата планирана подобна процедура в България, която би могла да послужи като основа на бъдещи интервенции, целящи пряко стимулиране на електромобилността.</p> <p>Съгласно рамката на процедурата крайните получатели на помощта ще имат възможност за избор между няколко лизингодателя. В съответствие със Закона за управление на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове (ЗУСЕСИФ) подборът на финансови посредници/лизингодатели ще се извършва от „Фонд мениджър на финансови инструменти в България“ ЕАД (ФМФИБ) след провеждане на публична и прозрачна процедура. Гражданите ще могат да направят своя избор измежду избраните чрез обществена поръчка лизингодатели.</p>
--	--	--

	<p>- Към тези автомобили да се включат и такива, които по регистрационен талон отговарят на по-висок от горепосочените стандарт, но при измерване по време на Периодичен Технически Преглед автомобилът е определена екологична Група първа (1), съгласно Наредба № Н-32 за Периодични прегледи за проверка на техническата изправност на пътните превозни средства.</p> <p>- Автомобилът, който се връща за рециклиране следва да бъде с валидна (непрекъсната) регистрация в КАТ, да има техническа изправност удостоверена от пункт за Периодичен технически преглед за проверка на техническата изправност на пътните превозни средства, както и да има валидна сключена застраховка Гражданска отговорност на МПС.</p> <p>- Собствеността върху предавания за рециклиране автомобил следва да се удостовери от лицето Краен получател на финансовата помощ чрез представяне на Регистрационен талон Част I или чрез нотариално заверен договор за покупко-продажба, в който лицето се явява купувач.</p> <p>Аргументи: Безспорен факт е, че старите дизелови автомобили имат най-голям принос за нарушаване на КАВ, но и останалите видове автомобили в тези стандарти за отработени газове също имат силно негативно влияние и следва употребата им следва да бъде ограничена. Освен това, дали даден автомобил замърсява въздуха значително се определя не само от годината му на производство, но и от реалното техническо състояние. Затова е възможно по-нови автомобили да отговарят на същите нива на замърсяване, което ще бъде надлежно удостоверено при технически преглед. Ако даден автомобил не е в движение и реално се използва, то неговото рециклиране няма никакво отношение към качеството на атмосферния въздух. В голяма част от случаите, Крайният потребител на финансовата помощ едва ли ще притежава такъв автомобил – ще се наложи да го закупи преди връщането му за рециклиране. Тази покупка може да се удостовери само с договор за покупко-продажба, при условие, че не е изтекъл срока за прехвърляне на регистрацията в КАТ след покупката.</p>	<p>Максимално допустимата стойност на гранта ще се изчислява на база стойността на новия електромобил с включен ДДС.</p> <p>На настоящия предварителен етап са определени следните задължителни изисквания към старите дизелови автомобили, които ще се връщат за рециклиране: да са в движение, с валидна регистрация в МВР; преминал периодичен технически преглед; валидна застраховка Гражданска отговорност на МПС и платен дължим данък върху превозното средство към съответната община с нарушено КАВ.</p> <p>Обръщаме внимание, че програмата е в процес на договаряне с ЕК и реализирането на горечитираната мярка не може да бъде гарантирано преди одобрението на програмата. Детайлите по процедурата ще бъдат разработени след приключване на преговорите със службите на Комисията.</p>
--	--	--

Предложение 3: Преди стартиране на програмата задължително трябва да бъде забранен вноса и регистрация в КАТ на автомобили, които отговарят на условията за връщане за рециклиране по тази програма. Алтернативно, ако законово е невъзможно да се стигне до забрана за регистрация в КАТ, то поне трябва да се увеличи размера на Продуктова такса за МПС, съгласно Наредба за определяне реда и размера за заплащане на продуктова такса. Следва да се обособи нова категория МПС в Приложение №2 - Автомобили с двигатели с вътрешно горене над 25 години, където да се определи продуктова такса достатъчно висока, че да бъде нерентабилно внасянето на такъв автомобил с цел участие в програмата.

Аргументи: основна цел на програмата е да изведе от употреба наличните към момента високоемисионни автомобили в България, а не да насърчава нов внос на такива.

Предложение 4: Общият размер на безвъзмездната финансова помощ по програмата да се предложи в два варианта:

- стимул за покупка на нов електромобил в размер на 21% от стойността му, но не повече от 70% от максималния размер на предвидения финансов стимул, без необходимо условие Крайният получател да върне за рециклиране стар високоемисионен автомобил.

- стимул за покупка на нов електромобил в размер на 30% от стойността му, но не повече от максималния размер на предвидения финансов стимул в случай, че Крайният получател върне за рециклиране стар високоемисионен автомобил – този случай съвпада с предложеното към момента в проекта на Програмата.

Аргументи: Напълно наясно сме, че една от основните цели на Програмата е извеждане от употреба на старите високоемисионни автомобили и я подкрепяме. От друга страна опитът ни с текущи членове на нашата Асоциация показва, че физическо лице, което

има финансовата възможност и желание да закупи чисто нов електрически автомобил с покупна цена най-често между 60.000 и 100.000 лв. с ДДС, няма как да притежава и използва понастоящем 25+ годишен автомобил. В почти 100% от случаите, за да може лицето да върне за рециклиране такъв автомобил, то следва предварително за целите на Програмата да го закупи с нотариално заверен договор за покупко-продажба, като този процес е свързан както със загуба на лично време, така и с финансови разходи. За една част от потребителите подобно усилие би било демотивиращо и ще доведе до недостатъчен брой желаещи. Предложената от нас схема за подпомагане ще предостави на потребителите право на избор. Всеки новозакупен електрически автомобил на пътя практически сам по себе си води до подобряване качеството на атмосферния въздух в населеното място. А допълнителните 30%, които може да се получат при връщане на стар автомобил за рециклиране, можем да се надяваме, че ще мотивират не малка част от потребителите да направят подобно извънредно усилие. Допълнителен аргумент е, позитивният опит на подобни скрапинг програми в други страни на ЕС – най-често при тях връщането на стар автомобил дава възможност за увеличаване на базовата субсидия за покупка на електромобил, но не е изрично условие.

Предложение 5: Размерът на финансовият стимул за покупка на нов електромобил да бъде 30% от цената му, но не повече от 10.000 евро с включен ДДС (8333,33 евро без ДДС). Общият бюджет по тази компонента на Програмата в размер на 60 милиона евро остава без промяна.

Аргументи:

- Понастоящем броят на електромобилите на пътя, които отговарят на изискванията на Програмата – да са закупени от само от физически лица, живеещи в общини, които имат превишения на допустимите стойности на КАВ в последните 5 години и да са закупени чисто нови, е едва няколко стотин. Тази бройка е постигната без налагане на допълнителни условия като

	<p>задължително връщане на стар високоемисионен автомобил, като достигането ѝ е отнело няколко години.</p> <p>- При предложения от нас увеличен максимален размер на финансовия стимул, бюджетът на програмата би бил достатъчен за покупката 7200 електромобила и извеждането на толкова на брой стари високоемисионни автомобили. За срока на Програмата, това прави средно по 1200 броя годишно. При достатъчно висок стимул и намаляване на изискванията към потребителите, считаме че подобна цифра е постижима. По-голямо количество потребители, които желаят да се възползват от Програмата, особено при по-малък размер на финансовия стимул, считаме за непълно нереалистично.</p> <p>- Електромобилите, въпреки техните безспорни предимства по отношение на екологията и по-ниските им експлоатационни разходи спрямо аналогичен автомобил с двигател с вътрешно горене, все още имат по-висока първоначална цена на покупката. При моделите в популярните нисък и среден ценови клас тази разлика е между 25.000 и 35.000 лв с ДДС. Важно е предложеният размер на финансовия стимул да компенсира максимално голяма част от тази разлика, за да бъде мотивиран потребителя да избере да закупи чисто нов електромобил, вместо значително по-евтин автомобил с ДВГ.</p> <p>- Финансовите стимули следва да бъдат съобразени с покупателната способност на населението. В съседна Румъния, например, независимо от по-високата покупателна способност на населението, размерът на общата субсидия (за покупка на нов електромобил и допълнителна компонента при връщане на стар високоемисионен) е 11.250 евро, като няма изискване потребителите да живеят в конкретни общини.</p> <p>Предложение 6: Крайната фактурна цена на електрическия автомобил, който може да се закупи по тази Програма да бъде не повече от 100.000 лв. с включен ДДС.</p> <p>Аргументи:</p>	
--	---	--

		<ul style="list-style-type: none"> - Стоки във високия ценови сегмент (люкс) принципно не се нуждаят от подкрепа. Хората, които могат да си позволят скъп автомобил, ще го направят така или иначе. - Почти всички марки на пазара в момента предлагат модели, които влизат в това ограничение. В близко бъдеще ще има още по-голям избор. - Моделите между 50.000 и 100.000 лв. са най-популярните електромобили, с най-голям пазарен дял и с най-големи количества на пътя. - Подобни ограничения за максималната цена на електромобила, който подлежи на субсидия, има вече в редица държави. <p>Предложение 7: Електромобил, закупен по настоящата програма следва да остане собственост на Крайния потребител за срок от минимум 36 месеца. Това ограничение може да се контролира също чрез схемата за финансов лизинг. Ако лицето реши да продаде електромобила преди изтичане на този срок, да се дължи възстановяване на част от получената финансова помощ, съответстваща на частта от задължителния период за собственост, която не е спазена.</p> <p>Аргументи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Всички подобни програми имат изискване за определен период, преди субсидираният автомобил да може да бъде продаден. - Опитът показва, че в държавите с кратък период (между 6 месеца и 12 месеца) има доста злоупотреби, като закупените със субсидия електромобили биват изнасяни за трети страни. 	
4.	Здравко Димитров, кмет на Община Пловдив	<p>СТАНОВИЩЕ относно: Проект на Програма „Околна среда“ за периода 2021 - 2027 г.</p> <p>В Община Пловдив е постъпило Ваше писмо Изх. № И-1458/04.11.2021 г., с което ни уведомявате за публикувания за обществено обсъждане проект на Програма „Околна среда“ (ПОС)</p>	Допустимите мерки за финансиране по приоритет „Отпадъци“ съобразяват идентифицираните нужди в НПУО 2021-2028 г. Планът е приет с РМС № 459/17.06.2021 г. и е достъпен на адрес: https://www.moew.government.bg/bg/otpaduci/strategi

	<p>(постъпили с писмо Вх.№ 03-00-51/26.11.2021 г.)</p>	<p>за периода 2021 - 2027 г. Със същото ни давате възможност в срок до 26.11.2021 г. да предоставим коментари и бележки по текстовете на програмата с цел формиране на общо становище по стратегическия документ.</p> <p>На 12.03.2021 г. Община Пловдив е входираща в МОСВ и НСОРБ становище с Наш Изх. № 21 МН-108/12.03.2021 г. относно проект за Национален план за управление на отпадъците 2021 - 2028 г. (НПУО), съгласно което сме поискали включване на РСУО-Пловдив в „Индикативен списък на РСУО“ в Приложение №7, както и на всички релевантни места в проекта на НПУО 2021 -2028 г., с цел предприемане на стъпки за трансформиране и изграждане на описаните в становището инсталации, в изпълнение ангажиментите на Кмета на Община Пловдив по постигане на заложените в Европейското законодателство цели. Отговор на становището не бе получен.</p> <p>В Приоритет 2 „Отпадъци“, от приложение V, част от публикувания Проект на Програма „Околна среда“ за периода 2021 - 2027 г., на страница 22. „Мерки за развитие/надграждане на инфраструктурата, свързана с управлението на битовите отпадъци на регионално ниво на управление на отпадъците за постигане на целите за 2030 г. за рециклиране на отпадъците и депониране на отпадъци“, РСУО Пловдив не е включено и не фигурира в индикативния списък на одобрените РСУО.</p> <p>Във връзка с гореизложеното, изразяваме своето възражение срещу така публикуваният проект на Програмата, в частност, срещу невключването на РСУО Пловдив в Приложение V от Програмата „Околна среда“, изготвено на база НПУО. Мотивите ми за това са следните:</p> <p>Община Пловдив е член на Регионално сдружение за управление на отпадъците - Пловдив, създадено е Решение на Общото събрание, проведено на 23.11.2017 г. Регионалната система за управление на отпадъците за общините Пловдив, „Марица“, „Родопи“, Стамболийски, Съединение, Кричим, Перущица,</p>	<p>cheski-dokumenti/. Цитираните „Мерки за развитие/надграждане на инфраструктурата, свързана с управлението на битовите отпадъци на регионално ниво на управление на отпадъците за постигане на целите за 2030 г. за рециклиране на отпадъците и депониране на отпадъци“, част от допустимите мерки по приоритет „Отпадъци“ на ПОС 2021-2027 г., се предвижда да се изпълняват от общини от РСУО, чиито нужди са идентифицирани и са доказани чрез анализите в НПУО 2021-2028 г., като същите са включени в списъците съответно по Приложения № 6 и 7 от Плана. Този подход е аргументиран както в стратегическата част, така и в приоритет „Отпадъци“ на програмата. Общините от РСУО Пловдив не са включени в Приложения № 6 и 7 на НПУО 2021-2028 г. Обръщаме внимание, че поименното посочване на допустимите бенефициенти по програмата не е задължение съгласно изискванията на Регламент (ЕС) 2021/1060. Изброяването на РСУО, включени в обхвата на НПУО 2021-2027 г., е по изрично настояване от страна на службите на ЕК в рамките на преговорния процес. В тази връзка, общините от РСУО Пловдив биха могли да се възползват от финансовата подкрепа по всички останали допустими мерки по приоритет „Отпадъци“ на ПОС 2021-2027 г., за които е предвидено да бъдат насочени към общините, при удовлетворяване на целите и изискванията по програмата, допустимостта на финансирането и условията за кандидатстване.</p>
--	--	--	--

		<p>Раковски и Брезово, се състои от:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Депо за неопасни отпадъци и Инсталация за биологично разграждане по закрит способ“, с. Шишманци и - Регионално депо за неопасни отпадъци“, в землището на с. Цалапица. <p>Двете съоръжения се експлоатират в съответствие с издадените комплексни разрешителни.</p> <p>От 2009 г. община Пловдив експлоатира инсталация за механично-биологично третиране като част от Депо за неопасни отпадъци и инсталация за биологично разграждане по закрит способ, с. Шишманци, с капацитет 125 000 т/г.</p> <p>И в двете инсталации предстоят дейности, които са допустими в публикувания проект на ОПОС. За целта ще бъде необходимо външно финансиране. Община Пловдив се стреми към надграждане на съществуващата инфраструктура за управление на отпадъци, която да имплементира принципите на кръговата икономика.</p> <p>Според данни от РИОСВ-Пловдив за периода 2018-2020 г. не са констатирани значителни нерегламентирани замърсявания /сметища/ на територията на община Пловдив.</p> <p>Кметът на Община Пловдив е председател на РСУО - Пловдив и собственик на Регионално депо за неопасни отпадъци в землището на с. Цалапица. В тази насока Община Пловдив и РСУО Пловдив прилагат интегрирания подход за преход към кръгова икономика и управление на отпадъците, съобразено политиките на Европейската общност и националното законодателство и Националния план за управление на отпадъците 2021 -2028 г. Съгласно изискванията на ЗУО, кметът на общината, подпомогнат от съответното звено на общинската администрация, организира управлението на битовите и строителните отпадъци, генерирани на общинската територия. Предприети са и действия за плавен преход</p>	
--	--	---	--

		<p>към рекултивация на РДНО с. Цалапица.</p> <p>Изградената инфраструктура няма достатъчен капацитет за постигане на целите за рециклиране и оползотворяване на прогнозните количества битови отпадъци съобразно новите цели на ЕС (НПУО 2021-2028). Една от причините е, че на депото в с. Цалапица 100% от постъпилите на вход отпадъци се депонират. Ето защо през периода 2021-2027 г. приоритет се дава на финансирането за развитие и подобряване на общинските системи за управление на отпадъци на регионално ниво, по-специално инфраструктура, която цели повторна употреба, рециклиране и разделно събиране за постигане целите към 2030 г.</p> <p>Община Пловдив е включила в проекта на своя План за интегрирано развитие на Община Пловдив 2021 - 2027 г. (Част 1 Анализи - Териториален обхват и анализ на икономическото, социалното и екологично състояние, нуждите и потенциалите за развитие на Община Пловдив), следните възможности и мерки:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Изграждане на интегрирана система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци на територията на Община Пловдив, включително изграждане на инсталация за механично- биологично (МБТ) третиране на отпадъци с производство на RDF гориво, чрез прилагане на технология за механично третиране на отделяне, количества рециклируеми материали и производство на RDF гориво; - Инвестиции за осигуряване на капацитета и екологичната безопасност на Депо за неопасни отпадъци и Инсталация за биологично разграждане по закрит способ - Шишманци и Регионално депо за неопасни отпадъци - Цалапица; - Изграждане на инфраструктура за рециклиране на строителни отпадъци, самостоятелно или съвместно със съседни общини, включително площадка за рециклиране, мобилни инсталации и временни площадки. В тази насока, освен предприетите на общинско ниво мерки и действия, са предприети такива за реализирането на проекти на ниво регион, на територията не само 	
--	--	--	--

		<p>на РСУО Пловдив, а и на съседни РСУО:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Изграждане, разширяване и/или надграждане на системата за подготовка за повторна употреба и поправка, вкл. изграждане на Площадка за предаване на разделно събрани отпадъци, вкл. зона подготовка и повторна употреба, за която е изготвен технически проект; - Ефективно функциониране на изградената компостираща инсталация за биоотпадъци, чрез допълнително надграждане на системата за събиране на биологични и биоразградими отпадъци, обхващане на пазарите на територията на общината както и чрез обособяване на три терена за събиране на зелени отпадъци от домакинствата в кв. „Прослав“ и кв. „Коматев“. - Оптимизиране на системата за разделно събиране с цел сортираният отпадък да бъде годен за рециклиране; - Довършване и въвеждане в експлоатация на инсинератор за болнични отпадъци; - Изграждане на инфраструктура за рециклиране и/или оползотворяване на излезли от употреба автомобилни гуми. - Повишаване на осведомеността относно практиките и поведението във връзка с устойчивото потребление, както и информационни и разяснителни кампании за заинтересованите страни и населението. - Насърчаване на предотвратяване генерирането на отпадъци чрез икономически стимули и контрол; - Цифровизация и георефериране на политиката по устойчиво управление на отпадъците; <p>В тази връзка, считаме, че Община Пловдив следва да фигурира в приложение V, част от публикувания Проект на Програма „Околна среда“ за периода 2021 - 2027 г., на страница 22, „Мерки за развитие/надграждане на инфраструктурата, свързана с управлението на битовите отпадъци на регионално ниво на</p>	
--	--	---	--

		<p>управление на отпадъците за постигане на целите за 2030 г. за рециклиране на отпадъците и депониране на отпадъци", което е важно с оглед възможността за финансиране с евросредства на представените в проекта на План за интегрирано развитие на Община Пловдив 2021 - 2027 г. (Част / Анализи - Териториален обхват и анализ на икономическото, социалното и екологично състояние, нуждите и потенциалите за развитие на Община Пловдив). Същото е основен приоритет за развитието и възможностите за реализиране на предвидените проекти от Община Пловдив.</p> <p>В заключение следва да се преразгледа проекта на Програма „Околна среда“ (ПОС) за периода 2021 – 2027, като се вземат предвид изложените в настоящото становище мотиви.</p>	
5.	<p>Десислава Билева, заместник-кмет на Столична община</p> <p>(постъпили с писмо Вх. № 08-00-1244/02.12.2021 г.)</p>	<p>ОТНОСНО: Становище на Столична община по проект на Програма „Околна среда“ за периода 2021-2027 г.</p> <p>Във връзка с обявяване за обществени консултации на проекта на програма „Околна среда“ 2021-2027 г. (пета версия) преди изпращането му към Европейска комисия, предоставям следното становище от страна на Столична община по предвидените в Приоритет 2 „Отпадъци“ мерки към съответните специфични цели:</p> <p>Дейностите по приоритета обхващат две специфични цели с допустими мерки в съответствие с идентифицираните нужди в Националния план за управление на отпадъците 2021-2028 г., програмите към него и планове за действие, както и в Стратегията и плана за действие за прехода към кръгова икономика 2021-2027 г. По отношение на Специфична цел: „Насърчаване на прехода към кръгова и основаваща се на ефективно използване на ресурсите икономика” е посочено, че мерките са насочени за развитие/надграждане на инфраструктурата, свързана с управлението на битовите отпадъци на регионално ниво, съгласно Приложение 6, Приложение 7 и Приложение 8 от НПУО 2021-2028 г. В същите не фигурира Столична община, предвид че приложенията касаят изграждане на допълнителни модули за</p>	<p>Образецът на програмите за периода 2021-2027 г. (Приложение V към Регламент (ЕС) 2021/1060) не изисква да се посочват изрично бенефициентите по отделни приоритети и мерки. Поименното посочване на допустимите РСУО съгласно НПУО 2021-2028 г. към някои от мерките към приоритет „Отпадъци“ на ПОС 2021-2027 г. е по настояване от ЕК в рамките на преговорния процес. Основно мерките по приоритета са насочени към общините за подкрепа за постигане на целите към 2030 г. и в този смисъл Столична община е допустим бенефициент на финансова подкрепа за изброените в писмото мерки за центрове за подготовка за повторна употреба и поправка, за рециклиране на отпадъците и за повишаване на осведомеността, информационни и разяснителни кампании, при удовлетворяване на целите и изискванията по програмата, допустимост на финансирането и условията за кандидатстване.</p>

	<p>стабилизиране на биоразградимата фракцията към вече изградени инсталации за сепариране, изграждане на инсталации за предварително третиране, както и осигуряване на инсталации за третиране на биоразградими отпадъци.</p> <p>Предложените мерки, към които Столична община има интерес и е възможен бенефициент са:</p> <ul style="list-style-type: none"> - за изграждане на центрове за подготовка за повторна употреба и поправка; - за рециклиране на отпадъците – допустими в комбинация с разделно събиране и предварително третиране; - за повишаване на осведомеността относно практиките и поведението във връзка с устойчивото потребление, кръговата икономика, мониторинга на отпадъците както и информационни и разяснителни кампании за заинтересованите страни и населението. <p>За мерките за рециклиране на отпадъци се предвижда финансиране чрез финансови инструменти, поради идентифициран потенциал за това, тъй като същите могат да осигурят приемлив процент на рентабилност и срок за изплащане на инвестицията. По отношение на останалите мерки - за развитие на инфраструктурата за управление на битовите отпадъци и за повишаване на осведомеността във връзка с кръговата икономика е заложено грантово финансиране. Посочено е също така, че териториите, предвидени за инфраструктурни мерки за управление на битовите отпадъци, са общините от РСУО в Приложения 6, 7 и 8 от НПУО 2021-2028 г. За останалите мерки е допустима цялата територия на страната, но не е уточнено дали Столична община е възможен бенефициент за получаване на грантово финансиране и в този смисъл считаме, че е необходимо да бъде ясно посочено по отношение на кои мерки Столична община е допустим бенефициент за ПОС 2021-2027 г.</p> <p>В проекта на ПОС 2021-2027 г. е заложен ресурс от 18,2 млн. евро за финансиране чрез финансови инструменти на мерките за</p>	<p>Следва да се поясни, че изграждането на центрове за повторна употреба не е идентифицирано като мярка с потенциал за прилагане на ФИ за периода 2021-2027 г., като е отчетен опита от програмен период 2014-2020 г. Мерките за изграждане на такива центрове се предвижда да бъдат подкрепени чрез безвъзмездна финансова помощ. Също така, Предварителната оценка на ФИ идентифицира средства в размер на 15,3 млн. евро (12,7 млн. евро дял на ЕС) за финансови инструменти по приоритет „Отпадъци“, а цитираните в писмото 18,2 млн. евро е сумата, която се очаква да достигне до крайните получатели, като се отчете ефекта на лоста. Размерът на средствата за ФИ по ПОС 2021-2027 г., финансовите продукти, мерките с потенциал за ФИ и възможната комбинация между финансов инструмент и грант са анализирани и предложени в Предварителната оценка за прилагане на ФИ по ПОС 2021-2027 г. Същите са отразени в проекта на програмата. Ползването на ФИ чрез ПОС 2021-2027 г. за финансиране на собственото участие по проекти, финансирани с грант по програмата, е анализирано и е представено като възможност, от която могат да се възползват и общините. В оценката за ФИ не са анализирани и уточнени конкретни процентни съотношения между БФП и ФИ, единствено е дефинирано, че комбинирането на ФИ и БФП е чрез две отделни операции. За целите на изпълнението на проект, финансиран по програмата, не е ограничена възможността за ползване на ФИ от ПОС 2021-2027 г. и на заеми от други финансови източници, като такава комбинация е въпрос на преценка и решение на крайния получател.</p>
--	---	---

	<p>надграждане на общинските системи за разделно събиране с нови центрове за рециклиране и за подготовка за повторна употреба. Предвид това, че финансиране чрез финансови инструменти е неприложимо за общини, които вече са взели заем за дейности с отпадъци, както и това, че същото допълнително ще натовари бюджета на тези общини, респективно би довело до необходимост от увеличаване на таксата за събиране и третиране на отпадъците, преди въвеждане на принципа „замърсителя плаща“, предлагаме този финансов ресурс, или поне 15,3 млн. евро, отредени за финансиране на инфраструктура за управление на битовите отпадъци, да бъде даван като грант в по-малко процентно съотношение спрямо собственото участие (40 % или 60%), по примера на финансирането по Програма LIFE. По преценка на ПОС, една част от Финансовите инструменти, които са определени за осигуряване на собственото финансиране (3,63 млн. евро) би могло да се предоставя като финансов инструмент в подкрепа на общините, като дублиращ механизъм на ФЛАГ.</p> <p>По отношение на заложеното в проекта на програма „Околна среда 2021-2027 г.“ в точка 2.1.1.1.1. „Интервенции по линия на фондовете от ПОС 2021-2027 г.“, където е записан следния текст: „Няма да се подкрепя <i>изграждане на инсталации за изгаряне и/или друго оползотворяване на отпадъци с производство на енергия. Типовете дейности са оценени като съвместими с принципа за „ненанасяне на вреди— съгласно Техническите насоки за прилагането на принципа съгласно Регламента за Механизма за възстановяване и устойчивост.</i>“, моля да имате предвид:</p> <p>Считаме, че съществува възможност за включване на проект „Проектиране и изграждане на инсталация за комбинирано производство на енергия в София с оползотворяване на RDF – трета фаза на интегрирана система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци на Столична община“ (Проектът) като фазиран проект в ПОС 2021-2027 г., поради следното:</p> <p>За целите на <i>Регламента за Механизма за възстановяване и устойчивост</i> принципът за ненанасяне на значителни вреди трябва</p>	<p>Във връзка с предложението по отношение на големия проект за управление на отпадъците на Столична община, Управляващият орган приема да предприеме съответните действия за консултации и комуникация с ЕК.</p>
--	---	---

		<p>да се тълкува по смисъла на член 17 от Регламент (ЕС) 2020/852 на Европейския парламент и на Съвета от 18 юни 2020 година за създаване на рамка за улесняване на устойчивите инвестиции и за изменение на Регламент (ЕС) 2019/2088 (наричан тук за краткост „Регламент за таксономията“). В този член се определя какво представлява „значителна вреда“ за шестте екологични цели, обхванати от Регламента за таксономията:</p> <p>„</p> <p>4. Счита се, че дадена дейност нанася значителни вреди на кръговата икономика, включително предотвратяването на образуването на отпадъци и рециклирането, ако води до значителна неефективност при използването на материали или при прякото или непряко използване на природни ресурси, или ако води до значително увеличаване на генерирането, изгарянето или обезвреждането на отпадъци, или ако дългосрочното обезвреждане на отпадъци може значително и трайно да навреди на околната среда; ... “</p> <p>Въпреки че Проектът представлява инсталация за оползотворяване на RDF, съгласно Решение на ЕК за държавна помощ SA.54042 (2019/N)/25.11.2019 г. (Решение на ЕК) целите на същия са следните:</p> <p>(1) Основната цел на помощта е подобряване на енергийната ефективност чрез комбинирано производство на електрическа и топлинна енергия във високоефективна инсталация за когенерация. Съоръжението ще постигне повече от 40% (по-специално 46,5%) икономия на първична енергия в сравнение с разделното производство на топлинна и електрическа енергия в съответствие с методологията, посочена в Приложение II към Директива 2012/27/ЕО („Директива за енергийна ефективност“). Инсталацията ще допринесе и за постигане на целите за енергийна ефективност на България чрез повишаване на енергийната ефективност (127 000 MWh топлинна енергия ще се произвеждат чрез комбинирано производство, вместо от отоплителни котли),</p>	
--	--	--	--

		<p>което ще доведе до намаляване на внесеня природен газ с приблизително 600 000 MWh или 51 600 toe (1 toe = 11,63 MWh).</p> <p>(2) Като втора цел проектът ще помогне и за намаляване на емисиите на CO₂ в рамките на целите за устойчив растеж. Според българските власти се очаква инсталацията за КПТЕ да намали емисиите на CO₂ с около 17 000 тона годишно през първата година на експлоатация, като те ще се увеличат до около 20 000 тона CO₂ годишно през следващите години. В този контекст българските власти твърдят, че проектът ще има пряк ефект върху намаляването на емисиите на парникови газове поради замяната на природен газ с RDF и по този начин ще допринесе за изпълнението на Националния план за действие по изменението на климата (2013-2020 г.), както и за изпълнението на Интегрирания план в областта на енергетиката и климата на Република България.</p> <p>(3) Последната, трета цел на проекта е да се намали депонирането на битови отпадъци, което ще допринесе за развитието на кръговата икономика. Проектът има за цел „да затвори“ цикъла на управление на отпадъците чрез изграждане на модерна високоефективна инсталация за комбинирано производство на топлинна и електрическа енергия (КПТЕ) в град София като част от проекта <i>„Интегрирана система за управление на отпадъците“</i> в София за годишно оползотворяване на 180 000 тона RDF. Чрез осигуряване на оползотворяване в собствена инсталация за КПТЕ София не само ще намали значително депонирането на отпадъци и емисиите на сметищен газ в атмосферата, но ще редуцира и емисиите на газ при транспортирането на RDF на дълги разстояния.</p> <p>От Решението се вижда, че целите на проекта напълно отговарят на целта на програма „Околна среда 2021-2027 г.“ за съхраняване, опазване и подобряване качеството на околната среда. В допълнение, отговаря и на специфичните цели в сектор „Отпадъци“- инвестициите за периода 2021-2027 г. да се фокусират върху интервенции, стимулиращи прехода към кръгова икономика. Третата цел на проекта е именно развитие на</p>	
--	--	---	--

		<p>кръговата икономика чрез намаляване на количествата депонирани битови отпадъци.</p> <p>На 14 юли 2021 г. Европейската комисия прие набор от предложения, чиято цел е политиките на ЕС в областта на климата, енергетиката, транспорта и данъчното облагане да бъдат пригодени към целта за намаляване на нетните емисии на парникови газове с най-малко 55 % до 2030 г. в сравнение с равнищата от 1990 г. Втората цел на Проекта - намаляване на емисиите на CO₂ в рамките на целите за устойчив растеж допринася именно за намаляване на емисиите на парникови газове-основна цел на Зеления пакт.</p> <p>В Регламент (ЕС) 2021/1058 на Европейския Парламент и на Съвета от 24 юни 2021 година относно Европейския фонд за регионално развитие и относно Кохезионния фонд, член 7 са посочени дейностите, които са изключени от обхвата на ЕФРР и Кохезионния фонд:</p> <p>„1. ЕФРР и Кохезионният фонд не подкрепят:</p> <p>.....</p> <p><i>ж) инвестиции за увеличаване на капацитета на съоръжения за третиране на остатъчни отпадъци, с изключение на:</i></p> <p><i>i) най-отдалечените региони, само в надлежно обосновани случаи;</i></p> <p><i>ii) инвестициите в технологии за оползотворяване на материали остатъчни отпадъци за целите на кръговата икономика;...“</i></p> <p>Следва да се има предвид, че Проектът не представлява инвестиция за увеличаване капацитета на съоръжения за третиране на остатъчни отпадъци, а по-скоро попада в посочените изключения, тъй като по същество се явява инвестиция в технология за оползотворяване на материали остатъчни отпадъци за целите на кръговата икономика.</p> <p>В допълнение, основната цел на Проекта, както е посочена в Решението на ЕК е подобряване на енергийната ефективност</p>	
--	--	--	--

		<p>чрез комбинирано производство на електрическа и топлинна енергия във високоефективна инсталация за когенерация.</p> <p>Предвид горепосоченото и като вземете предвид изложеното в писмо с наш изх. № СОА20-ДИ04-3309-[8]/26.10.2021г. считаме, че управляващият орган на ОПОС/ПОС следва да предприеме съответните действия за консултации и комуникация с ЕК с оглед Проектът да бъде заложен като фазиран проект в програма „Околна среда 2021-2027 г.“.</p>	
6.	<p>Веселина Кавръкова, изпълнителен директор на WWF България</p> <p>(постъпили с писмо Вх.№ 48-00-855/02.12.2021 г.)</p>	<p>КОМЕНТАРИ ПО Програма „Околна среда“ 2021-2027 г, ВЕРСИЯ 5, Ноември 2021 г.</p> <p>Общи коментари</p> <p>1. Считаме, че е налице голям потенциал за взаимодействие между програми и инструменти с оглед на идентифицираните синергии и допълняемост по всички предложени приоритети/мерки. Потенциалът за това взаимодействие следва да бъде анализиран и да бъдат предложени конкретни мерки за сътрудничество и обмен на информация между отделни оперативни програми и други инструменти, например ПВУ, за реализиране на политики. Добрата координация между ПОС и ОПРР може да допринесе за далеч по-ефективни интервенции за постигане на целите за опазване чистотата на въздуха и за смекчаване на и адаптация към климатичните промени в контекста на интегрирането на усилията за енергийна ефективност.</p> <p>2. Въпреки, че същият е споменат в документа, отсъства ясна насоченост и съответствие на ПОС към конкретните цели и приоритети на Европейския зелен пакт (познат като Европейската зелена сделка), особено по отношение на водещата цел за климатично-неутрален Европейски съюз, както и заложената в Европейския закон за климата цел за съкращаване на емисиите на парникови газове с 55% към 2030 г. Конкретно е необходим анализ как избора на приоритетите и конкретните интервенции ще допринесе за тези цели. Принципът за ненанасяне на значими вреди</p>	<p>В текста на програмата е посочена допълняемостта на ПОС 2021-2027 с други инструменти, както на Кохезионната политика, така и Механизма за възстановяване и устойчивост. По-детайлни формулировки са представени в рамките на Плана за възстановяване и устойчивост.</p> <p>Управляващият орган е напълно съгласен, че добрата координация между отделните финансови източници би подобрила ефективността на интервенциите. Подобна синхронизация в изпълнението на приоритетите на двете програми несъмнено увеличава добавената стойност за крайните получатели, но трябва да се подчертае, че подходът на интегрирани териториални инвестиции, върху който се базира вторият приоритет на програмата за растеж на регионите, би могъл да доведе до забавяне на интервенциите по програма „Околна среда“ 2021-2027. Подобно забавяне е крайно неприемливо, още повече в светлината на наказателната процедура по Решение на Съда на Европейския съюз по дело C-488/15 от 5 април 2017 г. за неспазване на нормите за съдържание на ФПЧ10 в атмосферния въздух в агломерации и зони на страната и неизпълнението на задълженията по Директива 2008/50/ЕО по</p>

	<p>(DNSH) също трябва да залегне в основата на актуализиран анализ на въздействията, ползите и рисковете от инвестициите - необходимо е да се прецизира, аргументира и допълни заключението на проекта на ПОС, че “Типовете дейности са оценени като съвместими с принципа за „ненанасяне на вреди съгласно Техническите насоки за прилагането на принципа..”. В тази връзка е нужно е също така да бъдат преразгледани показателите за резултат по приоритетите и техните стойности.</p> <p>3. Липсват приоритети и интервенции, които според нас са важни, като за примери може да посочим картирането, защитата и възстановяването на екосистеми в градска среда, както и изследване и картиране на замърсяванията и деградационните процеси на почвите, които са ключов ресурс за поглъщане на въглеродни емисии, но и обект на стари екологични щети.</p> <p>По Приоритет 1 „Води“</p> <p>В описанието на приоритета липсват количествени индикатори за намаляване загубите на вода, които ще се постигнат при изпълнение на „Инфраструктурни мерки за водоснабдяване във връзка с Директива 98/83/ЕО [Директива (ЕС) 2020/2184] с принос към намаляване на загубите на вода по водопреносната мрежа и подобряване качеството на питейната вода;“.</p> <p>Вече трета поред програма „Околна среда“ не поставя количествени цели за намаляването на загубите на вода. Няма и подобна информация за индивидуалните проекти в ИСУН. Вече над десетилетие, въпреки изсипаните милиони за рехабилитация на водопреносна мрежа, проблемът със загубите на вода продължават. На фона на климатичните промени доброто управление на водата е все по-важно. Първата крачка за това е измерването на постигнатите резултати, за което е абсолютно необходимо да се сложат количествени показатели за резултатите от тези мерки. Мотивите за това са:</p>	<p>отношение на пределно допустимите стойности на прахови частици в атмосферния въздух.</p> <p>Принципът за „ненанасяне на значителни вреди“ е обект на анализ на въздействията, ползите и рисковете от инвестициите в рамките на оценката, която се извършва съгласно Техническите насоки на ЕК по Плана за възстановяване и устойчивост. Текстовете в програмата са общи и се изискват съгласно указания на ЕК за всеки приоритет, като детайлната оценка се представя на Комисията при поискване в рамките на съгласувателната процедура по одобрението на програмата след официалното ѝ представяне чрез системата за обмен на информация SFC2021.</p> <p>УО на ОПОС отчита значението на препоръката, но същата може да бъде съобразена след определянето на конкретните участъци за работа чрез готвените от МРББ регионални прединвестиционни проучвания. Съгласно указанията на ЕК за определяне на индикатор за резултат Загуби на вода в разпределителната мрежа за обществено водоснабдяване“ се определя като „годишен обем загуби на вода, регистрирани за година в разпределителната мрежа за обществено водоснабдяване. Индикаторът покрива само загубите за вода в тръби, финансирани чрез изпълняван проект. Базовата стойност се отнася за годишния обем загуби на вода, регистрирани преди годината на започване на проекта. Целевата стойност се отнася за годишното количество загуби на вода след като проектът е физически завършен и може да бъде „0“, ако проектът е елиминирал на 100% загубите на вода в съответния участък на тръбата, обект на интервенция.</p>
--	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> ● Кръгова икономика и смекчаване на последиците от изменението на климата и приспособяване към него са сред целите на Регламента 2021/1060 за кохезионната политика (чл.5, т.1 б)¹. Постигането на осезаеми и измерими резултати в пестенето на ресурси е важен елемент в тази цел. ● Самата програма околна среда заявява, че „Подкрепата по ПОС демонстрира как климатичните и екологични предизвикателства могат да бъдат превърнати във възможности по отношение на ефективната употреба на ресурси“. За да говорим за ефективност, трябва да можем да я измерим. ● Нов доклад на Европейската агенция по околна среда², по отношението на водата предупреждава, че водният стрес, при който няма достатъчно вода с достатъчно качество, да посрещне нуждите на хората и околната среда, вече е реалност в много части на Европа. И че се очаква климатичните изменения да утежнят проблема, поради зачестяващата честота, продължителност и сила на засушаванията. 	<p>Индикаторът се използва за да се изчисли процентното намаление на загубите на вода в резултат на финансирания проект. Времето на отчитане на постигнатото е след завършването на проекта“. Изискването на чл. 17 от Регламент (ЕС) 2021/1060 е базовите и целеви стойности на индикаторите да бъдат методически обосновани. Методът следва да е проверим и защитим и да се отнася за конкретните участъци за обществено водоснабдяване, обект на бъдещите интервенции. Към настоящия момент на УО не е предоставян метод за определяне за целеви и базови показатели (м3/%) на намаляване на загуби на вода. В допълнение, становището на ресорното ведомство е, че определянето на валиден и постижим показател за всяка отделна водоснабдителна система на територията на страната може да се извърши само след задълбочени измервания, проучвания и анализи“ и дори нормативно заложените стойности на дългосрочния показател ПК4 („обща загуба на вода във водоснабдителните системи и срокове за тяхното намаляване“ съгл. чл. 2, ал. 1, т. 4 от Наредбата за регулиране на качеството на водоснабдителните и канализационните услуги (НРКВиКУ), приета с ПМС № 8 от 18.01.2016 г.) не биха могли автоматично да послужат за определяне на показател за резултат, който да бъде индикатор за финансираните проекти по ПОС 2021-2027 г., тъй като зависи от одобрените от КЕВР нива/стойности на този показател в бизнес плановете на всеки ВиК</p>
--	---	--

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/HTML/?uri=CELEX:32021R1060&from=bg>

² <https://www.eea.europa.eu/publications/water-resources-across-europe-confronting>

		<p>По приоритет 3 „Биологично разнообразие“</p> <p>1. Не е ясна връзката с Рамката за приоритетни действия за Натура 2000. Програмата трябва да предложи изяснена демаркацията между източниците на финансиране, което изисква яснота кои мерките от Рамката се финансират от ПОС 2021 – 2027.</p> <p>2. Неясно остава как програма „Околна среда“ предвижда дейности по „Биологично разнообразие“ (споменати са инвестиции по подхода Интегрирани Териториални Инвестиции), които не са включени в Рамката за Натура 2000.</p> <p>3. Споменава се „ефективното функциониране на структурите, осигуряващи ex situ опазване на видове, са необходими инвестиции за надграждане и модернизиране на съоръженията и осигуряване на оборудване“. Не става ясно към кои видове е насочена мярката и каква е демаркацията с пакета за зоопарковете, от проект Н5 по НПВУ, версия от 15.10.2021 г.</p>	<p>оператор конкретно за регулаторен период 2022-2026 г.“.</p> <p>В тази връзка показател за намаляването на загубите на вода от водоснабдителната мрежа ще бъде заложен в насоките за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и ще се отчита на ниво проект.</p> <p>Особеностите на отчитането ще бъдат разяснени и на МРРБ, което разработва РПИП за целите на последващите инвестиции във ВиК инфраструктура чрез ПОС 2021-2027 г.</p> <p>Предвид ограниченията на символите в текста на програмата, няма как да се направи пълно описание на мерките от НРПД 2021-2027, които ще получат подкрепа по ПОС 2021-2027 г. Поради това са посочени примерни дейности в рамките на допустимите мерки. В случай че системата за обмен на информация SFC2021 позволи съобразно допустимия брой символи в съответните полета, мерките от НРПД ще бъдат посочени чрез техните поредни номера. Следва да се има предвид, че мерките, идентифицираните за подкрепа чрез ПОС 2021-2027 г., са тези, предвидени за подкрепа чрез възможен източник на съфинансиране от ЕС „Европейски фонд за регионално развитие (ЕФРР)“. В отговор на коментари от страна на службите на ЕК по версия 2.0 на програмата (изпратена през м. октомври 2020 г.) е заложена подкрепа и за мерки извън мрежата Натура 2000. Тези мерки следва да бъдат базирани на стратегически и планови документи в сектора – Стратегия за биологичното разнообразие в Република България и Национален план за опазване и устойчиво ползване на биологичното разнообразие и генетичните ресурси</p>
--	--	---	--

			<p>2020 - 2024 г., планове за управление на защитени територии и зони и планове за действие за застрашени видове.</p> <p>Същевременно отчитайки разпоредбите на т. 2 от РМС № 335/2019 за одобряване на индикативно финансово разпределение на средствата за програмен период 2021-2027 г. част от тези инвестиции извън Натура 2000 са изведени като допустими за изпълнение чрез ИТИ подхода, в случай че към тях има интерес и същите бъдат включени в Интегрирани териториални концепции.</p> <p>Мярката е в изпълнение на новата Стратегия за биологичното разнообразие в България (проект). Тя цели осигуряването на подходящи условия за опазване ex-situ, в допълнение към опазването на видовете в техните естествени местообитания (in-situ). Планираните дейности следва да се извършват във вивариуми, зоологически градини, ботанически градини, дендрариуми и центрове за размножаване и отглеждане на защитени видове. За разлика от подкрепата по ПВУ, насочена към разработване на програми за обществено образование (вкл. изграждане на образователни експозиции и музейна база за съхраняване на образователни материали) и програми за повторно въвеждане и размножаване, подкрепата чрез ПОС е свързана с надграждане и модернизиране на съоръженията, необходими за изпълнение на задължението на страната ни да осигури „зоологическите градини адекватно да изпълняват своята важна конзервационна роля за опазване на видовете, общественото образование, и/или научните изследвания“, както и изпълнението на ангажиментите по чл. 9 от Конвенцията за биологично разнообразие, в който са заложи мерките за ex-situ опазване.</p>
--	--	--	---

		<p>4. Приветстваме решението ВОМР подхода (Водено от общностите местно развитие) да не се използва за изпълнението на проекти с преки конзервационни дейности. Заложени в програмата са „мерки за подкрепа като например информация и обучения, дейности свързани с промяна в нагласите, семинари и форуми идентифицирани в анализите в Националната рамка за приоритетни действия (НРПД) и Националната стратегия за биологичното разнообразие, укрепване на капацитета на местните общности да извършват дейности за опазване и възстановяване на биологичното разнообразие и др.“.</p> <p>Комуникационни дейности на местна почва са полезни, но в областта на биоразнообразието би следвало да се планират с участие на експерти по биоразнообразие. Укрепването на капацитета на местните общности за опазване и възстановяване на биологичното разнообразие не е дейност, която би следвало да се планира от самите МИГ.</p> <p>В доклад на Сметната палата от юни тази година по отношение на ВОМР подхода използван по ос 3 в ОПОС 2014 – 2020 се казва следното:</p> <p>„Постигнатият незначителен резултат по изпълнението на стратегии за ВОМР с финансиране от ОПОС се дължи предимно на отсъствието на капацитет в областта на биоразнообразието по места, необходим за изготвяне на анализи, планиране на дейностите и финансовите ресурси с цел разработване на качествени проектни предложения“.</p> <p>Във връзка с цитираната оценка на Сметната палата, според нас е наложително в проекта на ПОС да се представи детайлна обосновка кое налага мерки по ВОМР подхода за Ос 3.</p>	<p>По отношение на подхода ВОМР, същият е заложен като приложим за приоритет 3 с ограничен бюджет и изключително за информационни и комуникационни мерки. Следва да се има предвид, че извършената оценка по оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г.“ (Оценка на прилагането на ОПОС 2014-2020 чрез подхода „водено от общностите местно развитие“) категорично потвърждава приложимостта на ВОМР по приоритет Биологично разнообразие при подкрепа на „меки мерки“. Подходът е подкрепен и от местните власти, както и от Националното сдружение на общините в България. Обръщаме внимание, че на национално ниво е взето решение подходът да бъде приложен от всички програми, които имат опит от 2014-2020 г. Предвид финансовите ограничения по приоритети в рамките на ПОС 2021-2027, допустимите мерки за ВОМР са ограничени до информационни и комуникационни мерки по приоритети Биологично разнообразие и Отпадъци. Специално по отношение на дейностите по „укрепване на капацитета на местните общности да извършват дейности за опазване и възстановяване на биологичното разнообразие“ могат да бъдат изпълнявани по проекти, изпълнявани от експерти по биоразнообразие, в рамките на процедурите, обявени от местните инициативни групи. Съгласни сме с изразената позиция, както и че недостатъчният капацитет не може да бъде причина за ограничаване на възможностите за финансиране на определени политики. Именно поради констатациите за отсъствието на капацитет в областта на биоразнообразието по места в новата програма са планирани мерки за изграждане на такъв.</p>
--	--	---	---

		<p>5. Целева стойност на площта на защитените зони по „Натура 2000“, обхванати от мерки за опазване и възстановяване за 2029 г. е 62 700 ха. Това вероятно е грешка, тъй като площта е по-малка от индивидуалната площ на немалко защитени зони. В случай, че не е грешка, е необходимо да се обясни как е изчислена стойността на този показател.</p> <p>6. Липсват измерими показатели за реалните резултати, който програмата цели да постигне.</p>	<p>Участието на експерти по биоразнообразие в планирането и изпълнението на проектите е от безспорно значение, което намира своето отражение във всички процедури по ос 3 в 2014-2020 г., където наличието на подходяща експертиза и опит е било обект на оценка. Изпълнението на природозащитни дейности и най-вече осигуряването на устойчивост на резултатите от тях е немислимо без разбиране от страна на местните общности. Могат да бъдат дадени много примери за кражба на техника от терен и дори вандалски прояви спрямо резултати от отделни проекти. В този смисъл считаме, че правилната формула е да бъдат въввлечени местните общности, така че те да припознаят природозащитните цели и да работят за тяхното постигане.</p> <p>В Приоритетна ос 3 „Биологично разнообразие“ от ПОС 2021-2027 г. са отразени нуждите от финансиране чрез преки и непреки консервационни мерки, включени в Националната рамка за приоритетни действия на България 2021-2027 г. (НРПД). За целите на програмирането е определена целева стойност на индикатор „Площ от мрежата Натура 2000, обхваната от консервационни мерки“ на Програма „Околна среда“ 2021-2027 г.</p> <p>В преработената версия на НРПД за Натура 2000 2021-2027 г. са планирани консервационни мерки с цел подобряване на природозащитното състояние на природни местообитания с източник на финансиране ЕФРР с обща площ на консервационни интервенциите от 59 970 ха, което включва площ на местообитания, без да отразява цялата територия на конкретна зона. Що се отнася до индикаторите за</p>
--	--	--	--

		<p>7. Препоръчваме да се добавят дейности за картиране и оценка на екосистемните услуги в градска среда. Това ще доведе до по-доброто разбиране и прилагане на секторните политики за устройствено развитие на териториите и ще подобри управлението на зелената система в населените места и ще допринесе за запазване на застрашени от застрояване зелени пространства. Дългогодишните усилия за насърчаване на правителствата да преосмислят икономическите показатели по начин, който по-добре отчита разходите и ползите за околната среда, напредна значително след като през м. март 2021 г. ООН официално прие нов подход за измерване на икономическия прогрес. Новата рамка „Система за екологично-икономическо счетоводство – екосистемно счетоводство“ (SEEA EA) беше приета от Статистическата комисия на ООН. В допълнение, все по-голям брой учени и политици твърдят, че без по-добро разбиране на икономическата стойност на природните ресурси икономическият напредък няма как да се счита за устойчив. Такава оценка би подобрила и оценките на щетите при бедствия, когато е засегната природата.</p>	<p>резултат, в момента преработената версия на НРПД 2021-2027 г. е изпратена в Европейската комисия за разглеждане. След като бъде одобрена от ЕК предстои процес по разписване на индикаторна система на НРПД, която ПОС 2021-2027 г. да отрази по подходящ начин в частта за мерките, свързани с тази програма.</p> <p>Към момента на територията на България са картирани 9 типа екосистеми, извън мрежата Натура 2000. За същите е направена и биофизична оценка на състоянието (това картиране и посочената биофизична оценка са извършени в рамките на 7 проекта финансирани по Програма BG03 ФМЕИП). Следва да се има предвид, че урбанизираните екосистемни услуги и урбанизираната екосистема в градска среда са картирани и оценени на територията на страната извън мрежата Натура 2000. В Натура 2000 предстои да завърши процеса по картирането, оценка на екологичния статус и монетарното остойностяване на екосистемите и техните услуги във връзка с постигане на целите на Зеления пакт и Стратегията за биоразнообразие на ЕС до 2030 г. за всички екосистеми, включително и урбанизираните. Инвестицията е включена в Плана за възстановяване и развитие на България и е без коментари (одобрена) от службите на ЕК.</p> <p>Обръщаме внимание, че приоритетна ос 3 „Биологично разнообразие“ от ПОС 2021-2027 г. е пряко обвързана с идентифицираните нужди за възстановяване и опазване на видовете и местообитанията в НРПД за Натура 2000 2021-2027 г. По тази причина не се залагат дейности за прилагане в градска среда, които са обект на интервенции в ППР.</p>
--	--	--	---

		<p>По приоритет 4 „Риск и изменение на климата“</p> <p>1. Прави впечатление, че е изпуснат съществен риск от климатичните промени, а именно риска от топлинни вълни/горещи дни/тропически нощи, в резултат на който в градовете се наблюдава т. нар. ефект на градския топлинен остров. Считаме, че този риск е изключително значим в градовете в България и е необходимо да бъде допълнително изследван и картиран, като за тази цел се подпомагат общините. На тази база да се подпомогне и планиране и изпълнение на смекчаващи мерки, най-вече решения базирани на природата за озеленяване и охлаждане на градската среда (вкл. пасивни мерки за засенчване на административни сгради, училища и детски градини, вкл. други места за широко обществено ползване, улично озеленяване, изграждане на линейни крайречни паркове, системи за оросяване с водна мъгла и фонтани в пешеходни зони, възстановяване на градски чешми и изграждане на нови, стимулиране на използване на пропускливи материали и превенция на запечатване на почви). Приоритет следва да имат интегрирани решения, напр. такива, които едновременно подпомагат смекчаване на ефекта на градския топлинен остров и намаляват и въздействията в резултат на интензивни валежи, напр. зелени покриви (те имат освен охлаждащ ефект, така и попивна способност, която води до задържане на водни количества при интензивни извалявания, допълнителна тежест биха имали и решенията за оползотворяване на дъждовна или сива вода). В тази връзка са важни и изследвания на градската среда, свързани с благоприятстване и невъзпрепятстване на естествените въздушни течения, напр. за Столична община това е притока на свеж, хладен планински въздух от Витоша към центъра на столицата чрез запазване на т.нар. зелени клинове на града. Силно препоръчваме този риск да бъде включен и мерки, свързани с неговото смекчаване да бъдат допустими за финансиране.</p>	<p>1. Бюджетът на ПОС 2021-2027 г. е определен съгласно РМС № 335/2019 г., с което средствата за Република България от Европейските фондове са разпределени между различните програми. В рамките на финансовия ресурс, съобразявайки националните приоритети в сферата на околната среда, средствата за ПОС 2021-2027 г. са разпределени между петте приоритета на програмата. Предвид ограничения бюджет за покриване на всички нужди по отношение превенцията от екстремни събития, адаптация и смекчаване на последствията от изменението на климата, помощта по приоритет „Риск и изменение на климата“ е фокусирана върху рисковете, представляващи най-голям заплаха за живота и здравето на населението. При определяне на тези приоритетни заплахи УО се позовава на анализите, изводите и данните, изведени в националните стратегически документи в областта на адаптацията към изменението на климата и управлението на риска от природни бедствия. Като водещи екстремни явления, представляващи най-голям риск, са определени наводненията, пожарите, свлачищата, засушаванията. По отношение на наводненията в съответствие с европейското законодателство, водещ документ при определяне на дейностите за подпомагане са Плановите за управление на риска от наводнения и програмите от мерки към тях. Насочването на помощ към действия за справяне с риска от пожари е продиктувано и от тежкия пожароопасен сезон през 2021 г., като при проведени многократни консултации с отговорните институции и структури е предоставено становище за насочване на наличния ресурс за осигуряване на</p>
--	--	---	--

		<p>2. Бихме препоръчали включване и на мерки за стимулиране на събирането на метеорологични и други данни, свързани с климата и случващи се бедствия, вкл. и относно щетите от бедствия, най-вече в ГИС формат, където е приложимо. Към момента наличните данни в НСИ са крайно недостатъчни за изготвяне на задълбочени анализи. В допълнение, данни от НИМХ често са недостъпни за изследователи и заинтересовани страни. Създаването на нови бази с данни следва да се планира по начин, който осигурява широка достъпност на максимални обеми от информация. Това ще подпомогне работата на Регионалните центрове за повишаване на готовността на населението при бедствия, ще стимулира научни и други анализи и разработки, и ще подпомогне гражданската наука и образованието за климата.</p>	<p>целия наземен капацитет за реакция, както и повишаването на общественото съзнание и ангажираност при справяне с риска при възникване на опустошителни пожари (анализите в националните стратегически документи посочват човешката небрежност като основен причинител на горски пожари).</p> <p>Анализите определят наводненията и свлачищата като екстремните събития, причиняващи най-големи финансови щети за страната с висока степен на опасност по отношение на инфраструктура и човешки животи.</p> <p>Следва да се има предвид, че подобни решения, базирани на природата, за озеленяване и охлаждане на градската среда биха могли да бъдат подкрепени от ПРР в рамките на приоритетите за развитие на градската среда, когато това е идентифицирано в рамките на Интегрираните стратегии – на ниво NUTS2 или на ниво NUTS3.</p> <p>2. Набирането на данни се подкрепя по ОПОС 2014-2020 г. с водещо ведомство Главна дирекция "Пожарна безопасност и защита на населението" към Министерство на вътрешните работи и подкрепата на Световна банка, което включва събирането на исторически данни за нанесени щети и загуби от бедствия (изчерпателни данни за щетите и загубите от минали бедствия, за последните 100-150 години) и разработване на Концепция за бъдещо събиране на данни. Организацията и регулацията на достъпа до данни е ангажимент на държавата, като на този етап не е налична защитима обосновка за предоставяне на финансов ресурс за набавянето</p>
--	--	--	---

		<p>3. Считаме, че мерки за пестене на вода също са релевантни в контекста на адаптацията към климатичните промени с оглед на процесите на засушаване и опустиняване в България. Такива проучвания и мерки за пестене на вода следва да обхващат всички начини на ползване на водните ресурси (водоснабдяване за битови нужди, използване на водите за индустриални или енергийни цели). В допълнение, подкрепа от страна на ПОС на изследвания (на ниво общини) на нови водоизточници и проучване на подпочвени води също би бил изключително ценен.</p> <p>4. Поради важността на горите и екосистемните услуги, които те предоставят, приветстваме мерките, свързани с опазване на горите от горски пожари. Считаме, че превантивните мерки са все по-важни и следва също да се подкрепят. Важно е да се постигне оптимална допълняемост и синергия с инвестициите предвидени от НПУ. В допълнение на предвиденото наземно оборудване, препоръчваме и включване на възможност за въздушно оборудване - хеликоптери.</p>	<p>на нови данни със същото съдържание и характеристики. Приоритет 4 предвижда в спектъра от мерки, които ще бъдат подпомогнати, финансов ресурс за провеждането на проучвания, анализи, моделирания и прогнози, които следва да подобрят и развият наличните към момента бази данни.</p> <p>3. Мерките по приоритет „Риск и изменение на климата“ са насочени към превенция и управление на риска от екстремни природни явления, като последица от изменението на климата с фокус върху защитата на човешкия живот.</p> <p>4. При определянето на мерките, които да бъдат подкрепени чрез ПОС 2021-2027 г. са проведени редица експертни и политически консултации, като УО на ОПОС своевременно индикира пред отговорните ведомства наличието на ограничен ресурс с възможност за финансиране на ефективни мерки за справяне с опустошителните горски пожари. Мярката, която ще бъде подкрепена по отношение борбата и справянето с пожари, е определена от отговорните структури с най-висок приоритет въз основа на анализ на възможностите, капацитета и неотложните нужди на звената с ангажимент за реакция в случай на подобен риск в съответствие с разполагаемия бюджет.</p>
		<p>5. Поради важността от провеждане на мерки за адаптация на местно ниво, изграждането на институционален капацитет за адаптация в общините е много важно, но това следва да се</p>	<p>5. Предвид ограничения финансов ресурс мерките по приоритет „Риск и изменение на климата“ са насочени приоритетно към превенцията и</p>

	<p>осъществи на база на актуална оценка на рисковете от климатичните промени. В тази връзка бихме препоръчали да се добави мярка за подкрепа на оценка на рисковете на местно ниво, но въз основа на климатично зонироване на страната, не на административното деление, т.е. не да кандидатстват самостоятелно общини, а техни обединения на географски признак съобразно климатичните условия. Такъв подход би предотвратил финансиране на едни и същи оценки на рискове, но за различни общини. Следва да отбележим, че при този подход една община следва да е допустима в няколко проекта, в случай, че територията ѝ попада в няколко климатични зони. Последващо планиране и изпълнение на мерки съобразно рисковете също е добре да бъде подкрепено. Към момента общините следва да планират мерки за адаптация в рамките на техните Планове за интегрирано развитие съгласно Закона за регионалното развитие, но при анализ на вече публикуваните планове може да се заключи, че общините масово нямат капацитет в тази област или планират без наличие на задълбочена оценка на рисковете. Подобни публични и достъпни метеорологични и хидрометрични данни ще подпомогнат работата на регионалните центрове за реакции при кризи и бедствия и ще позволят изготвянето на задълбочени локални анализи, в които да се включат повече институции и изследователи, като се насърчи и образованието за климата и гражданската наука.</p> <p>По приоритет 5 „Въздух“</p> <p>1. Категорично считаме, че “Мерките за намаляване на замърсяването на въздуха от битовото отопление – поетапна подмяна на отоплителни уреди на твърдо гориво с екологични алтернативи” следва да се изпълнява изключително, а не приоритетно в енергийно ефективни жилища. Това дава възможност за интегриран подход, който осигурява максимален</p>	<p>управлението на риска от екстремни природни явления, като последица от изменението на климата с фокус върху защитата и опазването на човешкия живот, като резултат от подпомаганите интервенции. Предвид позоваването на анализи и препоръки, изведени в стратегически документи, разработени на национално ниво при избора на водещи мерки, приоритетът ще подкрепи инвестиции в защитна инфраструктура и „зелени“ мерки, оборудване и системи за ранно предупреждение, наблюдение и докладване, които биха имали най-голям принос за опазване на човешкия живот и здраве. Препоръчаните мерки за изграждане на институционален капацитет за адаптация на местно ниво ще бъде включена в рамките на приоритет Техническа помощ и отразена в Пътната карта за административен капацитет.</p> <p>1. Предвид наказателната процедура и Решението на Съда на Европейския съюз по дело C-488/15 от 5 април 2017 г. за неспазване на нормите за съдържание на ФПЧ10 и неизпълнение на задълженията по Директива 2008/50/ЕО, целта на програмата е да бъдат обхванати максимален брой домакинства в общините с нарушено качество на</p>
--	--	--

		<p>ефект, както за качеството на въздуха, така и за климата. В допълнение това е в пълно съответствие с принципа на европейската политика “енергийната ефективност на първо място”. Подмяната на отоплителни уреди в неефективни домове е неефективно разходване на средства, при което се постига преоразмеряване на уредите и компромис с комфорта на обитаване. Потенциалът за търсене на синергия и текущо взаимодействие с програми за енергийна ефективност е огромен и това не трябва да бъде пропуснато. По този начин и в по-голяма степен ще бъдат подпомогнати домакинствата. Също, субсидирането на енергийна ефективност на жилища следва да бъде обвързано и с подмяна на вида отопление в градовете с нарушено качество на въздуха. Силно препоръчваме да бъде направено изброяване на възможности за използване на ВЕИ за отопление и това да е в основата на мярката, а не като пилотна процедура. С оглед на очакваното въвеждане в ЕС на нормите за качество на въздуха на Световната здравна организация, а и с оглед на високите амбиции за климата, усилията за намаляване на замърсяването трябва да са много по-високи, т.е. да се стимулира максимално задоволяване на нуждите чрез ВЕИ и при обективна невъзможност в конкретни домакинства тогава да се позволява субсидиране на печки на пелети. Силно препоръчваме ПОС 2021-2027 ясно да способства и допринася за поетапна, цялостна промяна на горивната база на домакинствата, минимизираща използването на изкопаеми горива и неустойчива горска биомаса.</p>	<p>въздуха. Предвижда се приоритетност на енергийно ефективни жилища, както е и през настоящия програмен период и както е записано в проекта на ПОС 2021-2027 г., като тази приоритетност е приложима в случаите, в които желаещите да подменят отоплителните си устройства на твърдо гориво са повече отколкото могат да бъдат подкрепени с наличния финансов ресурс. По отношение на синергията и допълняемостта – мерките за обновяване на домовете по ПРР ще включват и подмяна на отоплителните системи, съгласно предписанията от задължителното енергийното обследване. Съответно домакинствата отопляващи се на дърва или въглища, които ще бъдат включени за финансиране по ПРР ще преминат на енергийно ефективно и екологосъобразно отопление. Демаркацията между двете програми ще е на ниво проект за съответна община. По отношение на ВЕИ, термопомпите ще са допустим разход по бъдещата процедура, но следва да се има предвид, че приоритет „Въздух“ цели на първо място редуциране на емисиите ФПЧ10. Мярката има принос по отношение на климатичните цели, но основният фокус и цел на интервенциите е подобряване качеството на атмосферния въздух. Програмата адресира източника на ФПЧ емисии, като успехът на процедурата ще се отчита на база на максималния брой изведени от експлоатация и рециклирани отоплителни уреди на твърдо гориво. В този смисъл недопускането на финансова подкрепа за печки на пелети не е обосновано, още повече в светлината на продължаващия ръст на цените на електрическа</p>
--	--	--	---

		<p>енергия и факта, че над 40% от българските домакинства нямат възможност да си осигурят необходимия топлинен комфорт през зимните месеци. За информация спестените емисии ФПЧ10 от подмяна на печка с дърва с уред на електричество са 24 кг/г, а с уред на пелети 22 кг/г. Твърдите горива от биомасата, могат да бъдат произведени или да включват в състава си хранителни и фуражни култури, а не само дървесна маса. Европейската нормативна база стимулира използването на биомаса като ВЕИ, както е видно от Директива (ЕС) 2018/2001 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2018 година за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници. Съгласно Регламент (ЕС) 2021/1060 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 г., Приложение 1, енергията от възобновяеми източници биомаса има коефициент за изчисляване на подкрепата за целите, свързани с изменението на климата, от 40%.</p> <p>2. Приветстваме включването на мерки за насърчаване на електромобилността, но считаме, че тя не би трябвало да има само пилотен характер, а да се развие мащабно. Смятаме, че връщането на стари автомобили по тази мярка ще утежни административно изпълнението ѝ, и ненужно ще изкриви стимулите на пазара на стари автомобили. Предаването за рециклиране на стари автомобили би следвало да се осъществява чрез активна държавна политика, а не да се разчита на гражданите, проявяващи интерес към електрическата мобилност. В допълнение, мярка за въвеждане на нискоемисионни зони е приложима и за битовото отопление и бихме препоръчали това също да бъде заложено.</p>	<p>2. Основната цел на пилотната процедура е да принос към подобряване на КАВ. Приоритетът на ПОС 2021-2027 г. не свързан със стимулиране на електромобилността, закупуването на нови автомобили или обновяването на автомобилния парк, с намаляване на емисиите ФПЧ от лични МПС в общините с нарушено КАВ чрез извеждане от експлоатация на високоемисионни дизелови автомобили.</p> <p>По отношение на нискоемисионните зони за битово отопление, ПОС 2021-2027 предоставя значителен финансов ресурс на общините с нарушено КАВ за подмяна на топлоуредите на дърва и въглища. В</p>
--	--	--	--

		<p>3. Отчитаме важността на мониторинга на качеството на въздуха, но бихме препоръчали включване на възможности за събиране на геореферирани данни и за източниците на замърсяване. Това ще позволи при моделирането да се постигнат по-точни резултати и съответно по-ефективно да се планират последващи дейности, които в най-голяма степен обхващат именно териториите с най-голям потенциал за интервенции.</p> <p>4. Предлагаме от обхвата на дейностите да отпадне възможността за разработване на стратегически/програмни/планови документи на общини, тъй като те доказано не постигат желаните ефекти, припокриват се значително и нямат голяма добавена стойност едни спрямо други. Актуализирането на настоящите програми на общините би било значително по-лесно и по-ефективно, ако вместо</p>	<p>правомощията на местните власти е да вземат решение за въвеждане на зона с ниски емисии от битово отопление, към която в последствие да насочат целево помощта от програмата.</p> <p>3. Отчитайки важността от събиране на геореферирани данни за източниците на замърсяване, като първи приоритет се определя спазването на нормативните изисквания на ЕС за осигуряване на достоверна и навременна информация за състоянието на околната среда по компонент „Въздух“ чрез пълна подмяна на морално остаряла апаратура към Националната автоматизирана система за контрол качеството на атмосферния въздух (НАСККАВ), за част от която е спряно производството на резервни части и консумативи. Това ще осигури не само ежегодното докладване на достоверна, навременна и пълна информация за КАВ пред ЕАОС при цялостно изпълнение на целите за качество на данните съгласно изискванията на Директива 2008/50/ЕО, но и непрекъснат информационен поток за предоставяне на актуални и качествени данни за КАВ към обществеността. На следващ етап, след като се гарантира получаването на навременни и достоверни данни за замърсителите, ще се анализират възможностите за събиране на геореферирани данни за източниците на замърсяване чрез НАСККАВ.</p> <p>4. По ПОС 2021-2027 не е предвидена подкрепа за общински документи в областта на КАВ. Планира се подкрепа за разработване/ актуализация на документи на национално ниво предвид очакваните промени по отношение на пределно допустимите норми на някои емисии от страна на ЕК, както и</p>
--	--	--	--

		<p>това се отделят повече средства за различни разработки и проучвания на алтернативни решения, на които да се осигури широка обществена достъпност. По този начин общините и сами биха могли да актуализират своите стратегически документи включвайки в тях нови, по-ефективни и иновативни мерки. Анализ на влиянието на градската морфология върху разпространението на замърсители (вкл. на градски каньони) значително би подпомогнало усилията на общините за намаляване на замърсяването и ще допринесе за процеса на одобрение и гражданско обсъждане на последващо застрояване.</p> <p>5. Силно препоръчваме модернизацията и надграждането на съществуващите станции за измерване на качеството на въздуха да се предхожда задължително от изготвяне на анализ на разположението на съществуващите станции за всяко населено място и определянето на броя и местоположението на новите станции да е експертно мотивирано. Тук следва да отбележим, че някои общини са инвестирали допълнително в собствени станции извън мрежата на Изпълнителна Агенция по Околна Среда (ИАОС) и това следва да бъде също отчетено.</p>	<p>последващи промени в приложимото европейско законодателство.</p> <p>5. С финансирането по ПОС 2021-2027 г. няма да се подкрепя разширяване на Националната автоматизирана система за контрол качеството на атмосферния въздух (НАСККАВ) с нови пунктове.</p> <p>Разположението на площадките се преразглежда периодично, за да се гарантира валидността на критериите за избор с течение на времето. Прегледът се извършва от създадена със Заповед на министъра на околната среда и водите (№ РД-66/03.02.2011) постоянно действаща работна група. В работната група са включени експерти на МОСВ, ИАОС, представители на РИОСВ, както и представител на съответната община. При периодичното преразглеждане на разположението на площадките се проверява за съответствие с изискванията за разполагане на ПМ, упоменати в Приложение № 6 към чл. 11 на Наредба № 12 от 15 юли 2010 г. за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух (Директива 2008/50/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 май 2008 година относно качеството</p>
--	--	---	---

		<p>на атмосферния въздух и за по-чист въздух за Европа) и в Приложение № 3 към чл. 9 на Наредба № 11 от 14 май 2007 г. за норми за арсен, кадмий, живак, никел и полициклични ароматни въглеводороди в атмосферния въздух (Директива 2004/107/ЕО на Европейския Парламент и на Съвета от 15 декември 2004 година относно съдържанието на арсен, кадмий, никел и полициклични ароматни въглеводороди в атмосферния въздух).</p>
	<p>6. Считаме, че подкрепата за Национална мрежа на експертите по Качеството на атмосферния въздух (КАВ) следва да се преразгледа със стремеж да се разшири експертизата. Такава национална мрежа би било добре да включва експертиза и в други сектори, напр. климат, отпадъци, транспорт, енергетика, които имат отношение към тази сфера.</p>	<p>6. Идеята за Националната мрежа на експертите по КАВ е да предостави възможност за включване на заинтересованите страни, които имат пряка отговорност и/или експертиза в областта на КАВ. Темата за чистотата на атмосферния въздух изисква мулти-дисциплинарен подход. В основата на мрежата следва да са еколозите от общинските администрации, предвид факта, че съгласно ЗЧАВ местните власти носят пряка отговорност за качеството на въздуха. Това са ключовите експерти, които подготвят политиката, реализират и отчитат изпълнението на мерките за подобряване качеството на въздуха на местно ниво. Привличането на експерти от други сектори, които влияят и/или имат пряка връзка с КАВ е ключово за повишаване на експертизата на членовете и успешното функциониране на мрежата. Към изброените в коментара сектори би следвало да се добави и здравеопазване.</p>
	<p>7. Изказваме съмнение в икономическата адекватност и целесъобразност на мотивите за осигуряване на безвъзмездно финансиране за смяна на отоплителните уреди, а именно: “Тъй като в България няма нормативно ограничение за ползване на твърди</p>	<p>7. Изложените в текста на програмата мотиви са изцяло въз основа на Предварителната оценка за приложимостта на финансови инструменти по ПОС 2021-2027 г. Същата е извършена от независим</p>

	<p>горива, следва да се прилага грантово финансиране. В условията на наказателни процедури срещу България и предвид факта, че мярката се базира на доброволно участие, финансовия инструмент е неприложим“. Категорично не сме съгласни и със заключението, че: “Следва да се отчетат и ограничените възможности на домакинствата – отопление на дърва и въглища обикновено се използва от нискодоходните и социално слаби групи.”, тъй като и домакинства с високи доходи използват котли и камини на твърдо гориво (напр. в София в района на Подвитошката яка).</p> <p>8. Считаме, че за осъществяване на обучителни и информационно-образователни мерки и създаване на мрежа от експерти в областта на качеството на въздуха, бенефициентите биха могли да се разширят и извън Асоциацията на еколозите от общините в България. Капацитет за това е наличен и в неправителствения сектор.</p>	<p>външен изпълнител, избран чрез открита процедура по ЗОП с Възложител Министерство на финансите. Експертната оценка показва, че финансовите инструменти не са приложими по отношение на планираната процедура за подмяна на печки на твърдо гориво с екологични алтернативи.</p> <p>8. Неправителственият сектор, който има капацитет по отношение качеството на атмосферния въздух, както и академичната общност имат своята несъмнена роля при установяването на Националната мрежа на експертите по Качеството на атмосферния въздух (КАВ) и в тази връзка ще бъдат предоставени възможности за участието им. АСЕКОБ е общинска и най-вече професионална мрежа, сдружение в което членуват експертите, които познават проблемите на място и изготвят програмите, познават нормативната база, запознати са с конкретните инвестиционни инициативи, намерения и планове на общините и бизнеса. АСЕКОБ като мрежа и организация има директния контакт както на оперативно ниво, така и управленско ниво – общини и държавни институции. Изпълнението на програмите за КАВ, без да са създадени нужните условия за изпълнение, поставя на риск реализацията на всички бъдещи намерения, а това трябва задължително да бъде преодоляно. Следва да се започне с изграждане и повишаване на административния капацитет на общинската администрация, като неразделна част от този капацитет е изграждането на партньорство с НПО и работа с обществеността и медиите.</p>
--	---	--

		<p>9. Предвиденият показател за резултат на специфична цел “Подобряване на защитата и опазването на природата, биологичното разнообразие и екологосъобразната инфраструктура, включително в градските райони, и намаляване на всички форми на замърсяване” е неадекватен, тъй като не е реален измерител на намаляване на форми на замърсяване, нито на опазване на природата и биологичното разнообразие.</p>	<p>Отчитаме, че в неправителствения сектор има значителен капацитет в тази посока и процедурата ще позволява този потенциал да бъде привлечен за участие в мрежата, за провеждане на мероприятия и кампании, за провеждане на обучения и дискуссионни форуми, както и за представяне на опит и добри практики и др.</p> <p>9. Приоритет 5 „Въздух“ е включен в рамките на специфична цел “Подобряване на защитата и опазването на природата, биологичното разнообразие и екологосъобразната инфраструктура, включително в градските райони, и намаляване на всички форми на замърсяване”. Индикатор RCR 50 „Жители, ползващи се от мерки за качеството на въздуха“ е приложим, предвид факта, че същият е заложен в Регламент (ЕС) 2021/1058 и в работния документ на ЕК „Изпълнение, наблюдение и оценка на Европейския фонд за регионално развитие, Кохезионния фонд и Фонда за справедлив преход през 2021-2027 г.“. Индикаторът е един от инструментите за измерване на постигнатото в рамките на цел на политиката 2 „По-зелена Европа“, специфична цел RSO2.7 „Опазване на природата и биологичното разнообразие“. Индикаторът е приложим към всички мерки, заложили по приоритет „Въздух“. За измерване на резултатите от основната мярка, свързана с подмяна на отоплителни уреди на твърдо гориво с екологични алтернативи, от страна на УО е предложен и специфичен за програмата индикатор „Спестени емисии на ФПЧ₁₀“, който показва прогнозния очакван ефект в спестени емисии ФПЧ₁₀ тона/годишно.</p>
--	--	--	--

		<p>10. Текстът “Алтернативното отопление изключва изкопаемите горива, с изключение подмяната на печки на въглища с котли/отоплителни системи, работещи с природен газ с ограничение на газовите котли до 1 MW” буди леко недоумение с оглед на мощността на допустимите газовите котли. Котел около 12 KW отоплява площ от около 100 кв.м. Мощност от 1 MW според нас излиза извън пределите за отопление на домакинства. В допълнение, отново изразяваме принципното ни несъгласие с включването на мерки за подкрепа с публично финансиране на инвестиции в изкопаем газ, което не е в съответствие с целите на Парижкото споразумение за климата, както и е икономически нецелесъобразно, с оглед на цените на този енергоизточник спрямо възобновяемите алтернативи.</p>	<p>10. Регламент (ЕС) 2021/1058 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 година относно Европейския фонд за регионално развитие и относно Кохезионния фонд, чл.7, т.1, буква з, подт. i), допуска инвестиции в „котли и отоплителни инсталации, работещи с природен газ, в жилища и сгради, заместващи инсталации, работещи на базата на въглища, торф, лигнитни въглища или нефтени шисти“. Конкретното изискване относно мощността на газовите котли е включено в текста на програмата по изрична препоръка на службите на ЕК, отправена в рамките на преговорите по версия 3.0 на програмата. Практиката от текущата процедурата по ОПОС 2014-2020 г. показва, че максималната мощност на котлите на газ, която домакинствата заявят е значително по-ниска, достигаща максимум до 42 KW. Следва обаче да се отчита възможността за използване на един котел за нуждите на многофамилна жилищна сграда, включваща значителен брой домакинства. Обръщаме внимание, че друго условие за допустимост на потенциалните кандидати ще е жилищата, в които ще се ползват новите отоплителни уреди, работещи с природен газ, да постигнат подобрени енергийни характеристики в резултат на предоставената финансова подкрепа (съгласно работен документ на ЕК „Изпълнение, наблюдение и оценка на Европейския фонд за регионално развитие, Кохезионния фонд и Фонда за справедлив преход през 2021-2027 г.“). Подобрените енергийни характеристики следва да се разбират като подобряване на енергийната класификация на жилището от поне един енергиен клас и трябва да бъдат документирани въз основа на сертификати за енергийни характеристики. Разгледаната енергийна</p>
--	--	--	---

			класификация следва дефиницията в националния сертификат за енергийна ефективност в съответствие с Директива 2010/31/ЕС.
7.	<p>Андрей Ковачев, член на УС на СДП БАЛКАНИ</p> <p>(постъпили с писмо Вх. № 48-00-857/02.12.2021 г.)</p>	<p>Относно: обществени консултации по версия 5 на проект на „ПОС 2021 – 2027“</p> <p>Запознахме се с версия 5 на проекта за „ОПОС 2021 – 2027“, както и със съгласувателна таблица от консултации с обществеността 9.2.2021 – 12.3.2021 г., като имаме следните коментари.</p> <p>По приоритет 1 “Води“</p> <p>Виждаме, че във Версия 5 сте отхвърлили препоръката ни в програма „Околна среда 2021 - 2027“ да се включат индикатори за процентите, с които ще се намалят загубите на вода от водоснабдителната мрежа в резултат от интервенциите по програмата. Аргументите Ви за това научаваме от съгласувателната таблица от месец март. По-долу коментираме Вашите аргументи един по един:</p> <p>1. „Конкретни показатели за изходни и целеви стойности за намаляване загубите на вода ще бъдат установени след конкретното обследване на обхвата на инвестициите в рамките на регионалните прединвестиционни проучвания (РПИП) за 6-те новоконсолидирани района, разработването на които е в процес на възлагане от страна Министерство на регионалното развитие и благоустройството. В този смисъл залагане на процент за намаляване на загубите на вода като индикатор на ниво програма на този етап не може да бъде обосновано“.</p> <p>Независимо от незавършилите към този етап регионални прединвестиционни проучвания, индикаторите на ниво програма биха могли да укажат най-малкото минималните изисквания на програмата. За момента програмата няма свои изисквания към проектите.</p> <p>2. „Следва да се има предвид, че същият ще продължи да бъде залаган като индикатор за изпълнение за проектните предложения по предстоящите процедури за изграждане на ВиК инфраструктура в продължение на практиката от програмен период 2014-2020 г“.</p>	<p>УО на ОПОС отчита значението на препоръката, но същата може да бъде съобразена след определянето на конкретните участъци за работа чрез готвените от МРББ регионални прединвестиционни проучвания. Съгласно указанията на ЕК за определяне на индикатор за резултат Загуби на вода в разпределителната мрежа за обществено водоснабдяване“ се определя като „годишен обем загуби на вода, регистрирани за година в разпределителната мрежа за обществено водоснабдяване. Индикаторът покрива само загубите за вода в тръби, финансирани чрез изпълняван проект. Базовата стойност се отнася за годишния обем загуби на вода, регистрирани преди годината на започване на проекта. Целевата стойност се отнася за годишното количество загуби на вода след като проектът е физически завършен и може да бъде „0“, ако проектът е елиминирал на 100% загубите на вода в съответния участък на тръбата, обект на интервенция. Индикаторът се използва за да се изчисли процентното намаление на загубите на вода в резултат на финансирания проект. Времето на отчитане на постигнатото е след завършването на проекта“. Изискването на чл. 17 от Регламент (ЕС) 2021/1060 е базовите и целеви стойности на индикаторите да бъдат методически обосновани. Методът следва да е проверим и защитим и да се отнася за конкретните участъци за обществено водоснабдяване, обект на бъдещите интервенции. Към настоящия момент на УО не е предоставян метод за определяне за целеви и базови показатели (м3/%) на намаляване на загуби на вода.</p>

	<p>В нито един от проектите за ВИК инфраструктура на интернет страницата на Информационната система за управление и наблюдение на средствата от ЕС в България 2020 (ИСУН) не е включена информация за подобен индикатор.</p> <p>3. „Проблемът със загубите на водата е с обществена значимост и в тази връзка информация и доклади по този въпрос са публично достъпни, като например докладите на Комисията за енергийно и водно регулиране и годишните доклади за изпълнение на ОПОС, които се публикуват на интернет страницата на програмата: https://www.eufunds.bg/bg/opos/term/413“.</p> <p>В Доклада за дейността на Комисията за енергийно и водно регулиране за 2020 г. на КЕВР³ има само споменаване на ОПОС без информация за приноса на проектите за намаляване загубите на вода. В Годишния доклад на КЕВР за 2021 до ЕК⁴ подобна информация също липсва. Проверихме и годишния доклад на ОПОС на посочената от Вас страница, където за 2020 г. се открива резюме за граждани, в което няма и дума по темата.</p> <p>Да се отговаря на гражданите с обяснения, за които лесно може да се провери, че са несъстоятелни, не е добра практика.</p> <p>Предвид климатичните изменения, свързаните с това рискове за водите като стратегически природен ресурс за хората и за околната среда ще се увеличават. Управлението на водите ще придобива все по-голямо значение, а доброто управление минава през поставяне на ясни измерими цели и индикатори.</p> <p>Препоръка: с цел да се подобри управлението на водите, да се осигури прозрачност на данъкоплатците, и да се гарантира постигането на реални резултати, да има ясно поставени цели и индикатори за намаляването на загубите на вода по мрежата, и тези индикатори да бъдат както на ниво програма, така и на ниво проект. Индикаторите на ниво проект да бъдат публични.</p>	<p>В допълнение, становището на ресорното ведомство е, че определянето на валиден и постижим показател за всяка отделна водоснабдителна система на територията на страната може да се извърши само след задълбочени измервания, проучвания и анализи“ и дори нормативно заложените стойности на дългосрочния показател ПК4 („обща загуба на вода във водоснабдителните системи и срокове за тяхното намаляване“ съгл. чл. 2, ал. 1, т. 4 от Наредбата за регулиране на качеството на водоснабдителните и канализационните услуги (НРКВиКУ), приета с ПМС № 8 от 18.01.2016 г.) не биха могли автоматично да послужат за определяне на показател за резултат, който да бъде индикатор за финансираните проекти по ПОС 2021-2027 г., тъй като зависи от одобрените от КЕВР нива/стойности на този показател в бизнес планове на всеки ВиК оператор конкретно за регулаторен период 2022-2026 г.“.</p> <p>В тази връзка показател за намаляването на загубите на вода от водоснабдителната мрежа ще бъде заложен в насоките за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и ще се отчита на ниво проект. Особеностите на отчитането ще бъдат разяснени и на МРРБ, което разработва РПИП за целите на последващите инвестиции във ВиК инфраструктура чрез ПОС 2021-2027 г.</p> <p>По отношение на информацията за загубите в докладите по ОПОС 2014-2020 г., поради технически причини при публикуването на годишния доклад за изпълнението на програмата за</p>
--	--	--

³ https://www.dker.bg/uploads/2021/god_doklad_2020.pdf

⁴ <https://www.dker.bg/uploads/2021/EWRC-report-EC-2021.pdf>

2020 г., текстът на Доклада не се визуализира, а единствено Резюмето за граждани. Като благодарим за отправената бележка, пропусъкът е коригиран и годишният доклад – публикуван <https://www.eufunds.bg/bg/opus/node/8291>.

Докладите от всички години са публикувани ведно с Резюмета за гражданите. Информация по отношение на индикатора се предоставя в текста на доклада, но следва да се има предвид, че поради необходимостта от по-продължително време за изпълнение на този тип инфраструктура, отчитане по индикатора може да се очаква да при по-съществен напредък по строителните дейности.

В публичния модул на ИСУН2020: <http://2020.eufunds.bg/> се визуализират всички индикатори на ниво проект (напр. <http://2020.eufunds.bg/bg/0/0/Project/Indicators?contractId=mhixKPPCPWU%3D&isHistoric=False>):

The screenshot shows the 'Индикатори' (Indicators) section of the Eufunds BG portal. The breadcrumb trail is: Начало > Программи > Околна среда > Проекти. The page title is 'Програма: Околна среда' and 'Район за планиране: Всички'. The main navigation tabs are: Финансово изпълнение, Приоритетни оси, Местонахождение, and Проекти (selected). Below these are sub-tabs: Основни данни, Дейности по проекта, Тържни процедури, Участващи организации, and Финансова информация. The 'Индикатори' section contains a table with the following data:

Индикатор	Мерна единица	Базова стойност	Целева стойност	Достигната стойност
1. Намалване на общите загуби на вода	%	61.01	56.35	0.00
2. Пренасяване на отпадъчните води. Допълнителен брой жители с достъп до подобро пренасяване на отпадъчните води	еквивалент жители	0.00	273 011.00	0.00
3. Товар на замърсяване, който се събира и третира в пълно съответствие с приложимото законодателство	екв. ж	0.00	273 011.00	0.00
4. Водоснабдяване. Допълнителен брой жители с достъп до подобро водоснабдяване	лица	0.00	330 015.00	0.00

Below the table, there is a 'Забележки:' section with a note: 'Елемент в същото семейство позволява показване на данни при изборването му. Всички суми са в българска лева (BGN), ГД ЕВРО = 1,93602 BGN.'

		<p>По приоритет 3 „Биологично разнообразие“</p> <p>Няма как да подкрепим дейности по подхода ИТИ в приоритет „Биологично разнообразие“ без да има яснота към коя точно мярка на Националната рамка за приоритетни действия за „Натура 2000“ 2021-2027 г. (рамката за Натура 2000) съответстват.</p> <p>Позоваването на Националната стратегия за опазване на биологичното разнообразие към този етап не е полезно, тъй като стратегията не само, че не е приета, но в рамките на обществените консултации на проекта на стратегията, получи редица аргументирани критики и препоръки за редакция.</p> <p>Препоръка: Всички дейности по приоритет „Биологично разнообразие“ да бъдат ясно обвързани с номерата на конкретните мерки от рамката за Натура 2000.</p>	<p>В отговор на коментари от страна на службите на ЕК по версия 2.0 на програмата (изпратена през м. октомври 2020 г.) е заложена подкрепа и за мерки извън мрежата Натура 2000. Тези мерки следва да бъдат базирани на стратегически и планови документи в сектора – Стратегия за биологичното разнообразие в Република България и Национален план за опазване и устойчиво ползване на биологичното разнообразие и генетичните ресурси 2020 - 2024 г., планове за управление на защитени територии и зони и планове за действие за застрашени видове. Същевременно отчитайки разпоредбите на т. 2 от РМС № 335/2019 за програмен период 2021-2027 г. по цели на политиката и програми част от тези инвестиции извън Натура 2000 са изведени като допустими за изпълнение чрез ИТИ подхода, в случай че към тях има интерес и същите бъдат включени в Интегрирани териториални концепции.</p> <p>Мярката е в изпълнение на новата Стратегия за биологичното разнообразие в Република България, като УО на ОПОС следи процеса за нейното финализиране и одобрение и е в готовност да отрази евентуални промени при необходимост. В случай на принципно одобрение на програмата от страна на ЕК преди финализирането на Стратегията, промените ще бъдат съобразени на последващ етап, вкл. при изготвяне на насоки за кандидатстване.</p> <p>В случай че системата за обмен на информация SFC2021 позволява съобразно допустимия брой символи на съответните полета, мерките от НРПД ще бъдат посочени чрез техните поредни номера.</p>
--	--	---	---

8.	<p>Анна Благоева, изпълнителен директор на Българска Асоциация по рециклиране</p> <p>(постъпили по електронна поща на 02.12.2021 г.)</p>	<p>Относно: Проект на програма „Околна среда“ (ПОС) 2021-2027г. (пета версия) преди изпращането му към Европейска комисия.</p> <p>От името на сектора за рециклиране в страната, Българска Асоциация по Рециклиране подкрепя предложения проект на програма и приветстваме предложените мерки за финансиране на предприятия и дейности в сферата на управление на отпадъците. Считаме, че тази подкрепа е от абсолютна необходимост, тъй като предприятията в този за рециклиране, са тези, които са пряко ангажирани и допринасят за преминаване към кръгова и ресурсоефективна икономика, каквато е именно специфичната цел на програмата. Бъдещите цели се залагат за изпълнение именно на частния сектор, и затова по отношение на модернизиране, иновиране надграждане както на технически, така и на експертен потенциал в цяла Европа са насочени мерки за подпомагане на частния сектор, в т.ч. чрез безвъзмездно финансиране.</p> <p>В този смисъл по предложения проект на програма, с цел яснота относно подкрепата при мерките в сферата на управлението на отпадъците, по Специфична цел/приоритет 2 „Насърчаване на прехода към кръгова и основаваща се на ефективно използване на ресурсите икономика“, по Приоритет 2 „Отпадъци“ – подкрепяме въведените мерки в областта на третиране и рециклиране на отпадъци и правим следното основно предложение:</p> <p><u>Предлагаме формата за финансиране на мерките за рециклиране да се измени от финансови инструменти в грантове или грантове в комбинация с финансови инструменти.</u></p> <p>Мотиви: Подкрепяме предложените мерки за рециклиране на отпадъци „които се извършват от рециклиращи предприятия, се отнасят за битови, производствени и строителни отпадъци.“</p> <p>Рециклиращият сектор в страна следва да работи по няколко устойчиви инициативи, в т.ч. за увеличаване на използването на</p>	<p>Размерът на средствата за ФИ по ПОС 2021-2027 г. и в частност по приоритет „Отпадъци“, финансовите продукти, мерките с потенциал за ФИ и възможната комбинация между финансов инструмент и грант са анализирани и предложени в Предварителната оценка за прилагане на ФИ по ПОС 2021-2027 г. Същите са отразени в проекта на програмата.</p> <p>Обръщаме внимание, че в рамките на преговорния процес, е обърнато изрично внимание на позицията на Европейската комисия, че всички генериращи приходи, съответно спестяващи разходи, проекти следва да бъдат подкрепени чрез финансов инструмент. Формата на подкрепа не е индикативна и същата трябва да бъде категорично посочена в текста на програмата, като се представи обосновка за направения избор. Това важи с особена сила по отношение на подкрепата за предприятия, където се изискват много силни доказателства, зад а бъде обосновано финансиране под формата на безвъзмездна финансова помощ.</p> <p>Следва да се отбележи, че обхватът на мерките и видовете отпадъци е разширен в ПОС 2021-2027 г. За разлика от периода 2014-2020 г., в който мерките са само за битови отпадъци, в т.ч. и строителни от домакинствата, за периода 2021-2027 г. мерките за рециклиране, насочени към рециклиращи предприятия, се отнасят за битови, строителни и производствени отпадъци (в обхвата на Закона за управление на отпадъците), при демаркация с мерките, финансирани чрез ПК ИП 2021-2027 г. Допустимите мерки по приоритет „Отпадъци“ на ПОС 2021-2027 г. не се отнасят за дейности, финансирани със средства от продуктови такси /лицензионни възнаграждения (в т.ч. отпадъци от</p>
----	--	---	---

	<p>рециклирани материали в продукти, като същевременно поддържа високото качество и дълъг експлоатационен живот. За да превърне стратегията в реалност, е необходимо да бъдат осигурени безвъзмездни средства под формата на грантове за подпомагане на финансирането на различните проекти.</p> <p>Практиката от предходния програмен период, в който чрез Фонда на фондовете се предлагаха предимно средства за подпомагане на рециклиращия сектор под формата на финансови инструменти, показва че за целия период няма компании, които да са се възползвали от тази форма на финансиране. Това се дължи на факта, че аналогичен финансов инструмент, например под формата на кредит, дружествата могат да си осигурят директно от финансовите институции, без цялостната утежняваща документация, отчитане, условия и бариери, които се поставят, когато се предоставят тези инструменти чрез публично финансиране.</p> <p>Ето защо считаме, че формата на подкрепа в проекта на ПОС, а именно „За мерките за рециклиране на отпадъци е идентифициран потенциал за финансови инструменти, тъй като същите могат да осигурят приемлив процент на рентабилност и срок за изплащане на инвестицията“ – е неприложима за сектора и както не даде ефект в предходния период, така няма да доведе до усвояемост и резултатност и в този период.</p> <p>Предлагаме финансирането да е с грант, и тъй като след международната и националната пандемия Ковид 19, както и във връзка с мерките за спиране на разпространението ѝ, значителна част от предприятията преминават през тежки икономически периоди, и помощта с финансов инструмент, няма да е икономически обосновано и реализуемо за голяма част от тях. Адекватният начин за финансиране следва да е грант, а не финансов инструмент и във връзка с непрекъснато въвежданите на европейски ниво високи технологични изисквания, които трябва да се следват.</p>	<p>опаковки, от електрическо и електронно оборудване, от батерии и акумулатори, от текстил).</p>
--	--	--

		<p>Същевременно рециклирането е необходимо за постигане на целите на ЕС за неутралност на климата до 2050 г. (Зелена сделка на ЕС) и преминаване от линейна към кръгова икономика (План за действие за кръгова икономика 2.0). Ползите за околната среда от дейностите по рециклиране на отпадъци, в т.ч. битови са големи. За да се засилят кръговите вериги за създаване на стойност, е необходимо заместване на първичните суровини със суровини, идващи от рециклиране в производствените процеси, доколкото това е технически и икономически възможно. Това обаче няма да е възможно без подходяща подкрепа, която освен да възнагради горепосочените ползи за околната среда, също ще помогне за увеличаване на инвестициите в нови технологии за рециклиране и свързаните с тях дейности по управление на отпадъци. Тези мерки са необходими за постигане на целите по Рамкова директива за отпадъците (РДО) и последния законодателен пакет на ЕК за кръговата икономика – за по-високи цели за рециклиране, критерии за край на отпадъка на различни вторични суровини, по-добро и всеобхватно разделно събиране, сортиране и други дейности по предварително третиране.</p> <p>Мерките по отношение на дейностите по управление на отпадъци са необходими както за постигане на целите по РДО, така и за постигане на целите на секторните директиви и национални изисквания в сферата на различни отпадъци като излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО), пластмаси, излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС), отпадъци от опаковки, отработени масла, излезли от употреба гуми, отпадъчен текстил и обувки, отпадъчно стъкло и метали и т.н.</p> <p>За снабдяване на кръговата икономика с качествени суровини, е от абсолютна необходимост насочването на средства към сектора за управление на отпадъците, конкретно за нови технологии, модернизиране, стандартизиране и посрещане на актуалните изисквания на световно, европейско и национално ниво. Така директно и на практика ще се допринесе за постигане на целите на тази специфична цел.</p>	
--	--	---	--

<p>9.</p>	<p>Силвия Георгиева, изпълнителен директор, НСОРБ</p> <p>(постъпили с писмо Вх. № 48-00-860/03.12.2021 г)</p>	<p>Относно: Обобщени коментари и предложения на общините по публикуван за обществено обсъждане проект на Програма „Околна среда“ за програмен период 2021-2027 г.</p> <p>I. Принципни коментари:</p> <p>1. Положително се оценява програмната стратегия, ориентирана към постигането на цел на политиката 2 -за по-зелената, нисковъглеродна Европа, чрез насърчаване на чист и справедлив енергиен преход, зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, приспособяване към изменението на климата и превенция и управление на риска;</p> <p>2. Несъмнено като резонен се определя тематичния обхват на бъдещата Програма, аналогичен на този от програмен период 2014-2020, за инвестиции в секторите на водите, отпадъците, биоразнообразието, адресирането на риска от природни бедствия и подобряването на качеството на атмосферния въздух. Планираният принос към интегрираните териториални подходи- ИТИ и ВОМР, също е удачен и се приветства;</p> <p>3. Изразява се задоволство и благодарности за отразяването на предложението ни и включването на дейности в сектор „Отпадъци“, насочени към рекултивация на депа, повторно преработване на депонирани отпадъци или осигуряване на безопасност на съществуващи депа без увеличаване на техния капацитет.</p> <p>II. Коментари и предложения по Приоритети на Програмата:</p> <p>1. Приоритет 1 „Води“: С неудовлетворение се констатира, че планираните инвестиции, отново ще следват принципа „една обособена ВиК територия (консолидиран район) - един консолидиран ВиК оператор - едно Регионално прединвестиционно проучване - един проект“. Това е подход, въвеждащ неравнопоставено третиране на българските граждани при достъпа им до европейските фондове, като същият е и в разрез с основните принципи на Кохезионната политика на ЕС - солидарност, равнопоставеност и недопускане на дискриминация.</p>	<p>По отношение на предложението по приоритет „Води“ следва да се има предвид, че условието ВиК операторите да са бенефициенти на помощта, която се предоставя чрез Европейските фондове за инвестиции във ВиК инфраструктура, е изрично поставено от страна на Европейската комисия още в етапа на програмиране на програмата за 2014-2020 г. Въпреки продължителните опити да бъде защитена позицията, която е изразявана неколккратно и от страна на Националното сдружение както в рамките на Тематичната работна група, така и на Комитета за наблюдение, изискването на ЕК е категорично. В резултат държавата членка е поела ангажимент за финализиране прилагането на регионален подход при изпълнението на инвестициите, подкрепени чрез фондовете на ЕС, вкл. бенефициенти на финансовата подкрепа да бъдат консолидирани ВиК оператори. Това се подкрепя и от ведомството, отговорно за политиките в отрасъл ВиК – МРРБ, съгласно което регионалният принцип „една област – един консолидиран ВиК оператор – един РПИП – един проект“ допринася за изпълнение на Стратегията за развитие и управление на ВиК сектора в България за периода 2014-2023 г., постигане на съответствие с европейските директиви, устойчивост и стратегически цели за осигуряване на качествени и надеждни ВиК услуги и социално поносима цена за услугата, предоставяна от операторите на потребителите“. Обръщаме внимание, че през периода 2014-2020 г., вкл. и за 2021-2027 г., общините са незаобиколим партньор при реализацията на проекти на местно ниво, дори и само заради членството им в на водната реформа, част от която е Асоциацията по ВиК</p>
-----------	---	--	---

	<p>Поради това, сходно на становището ни по ос „Води“ на Програмата за периода 2014-2020, не подкрепяме този принцип. Нещо повече – няма законово изискване в действащото европейско и българско законодателство, което да обвързва ползването на европейските средства в сектор „околна среда“ с принудителна административна консолидация във ВиК сектора на ниво „област“.</p> <p>Тепърва предстои да се оцени и ефекта от консолидирания подход по програмата за периода 2014-2020, но и понастоящем е видно, че напредъкът повече от две години след старта на инвестициите, е повече от скромнен, особено при сравнение с вече реализираните от общините ранни и фазиран ВиК проекти.</p> <p>В тази връзка, предлагаме УО да преразгледа подхода, да обмисли и коментира евентуално асоциирано партньорство на общините при реализацията на ВиК проектите от програмен период 2021-2027.</p> <p>2. Приоритет 2 „Отпадъци“:</p> <p>2.1.Три Регионални сдружения за управление на отпадъците (РСУО), а именно за регионите Варна, Елхово и Пловдив, ни уведомяват за необходимостта да бъдат включени в мерките за:</p> <ul style="list-style-type: none"> • предотвратяване и подготовка за повторна употреба, разделно събиране на отпадъците, задължително за биоразградими отпадъци, изграждане на инсталации за рециклиране и предварително третиране и др. (съгласно Приложение 7 от Националния план за управление на отпадъците (НПУО) 2021-2028 г.); • предотвратяване и подготовка за повторна употреба, разделно събиране на отпадъци, задължително за биоразградими отпадъци, изграждане на инсталации за рециклиране и надграждане на съществуващи инсталации за предварително третиране и др. (съгласно Приложение 6 от НПУО 2021-2028 г.), • изграждане, разширяване и/или надграждане на общински/регионални системи за разделно събиране на отпадъци и/или за рециклиране на разделно събрани отпадъци, мерки за 	<p>на съответната обособена територия. Невъзможно е финансиране на проектно предложение без съответствието му със сключения договор между Асоциацията по ВиК и съответният ВиК оператор, което бе изискване и през периода 2014-2020 г.</p> <p>В НПУО 2021-2028 г. са анализирани, идентифицирани и остойностени потребностите за доизграждане на инфраструктурата за управление на битовите отпадъците за всички региони в страната, като предвидената подкрепа по ПОС 2021-2027 г. съобразява изцяло стратегическия документ. УО на програмата не би могъл да включи допълнителна мярка за доизграждане на инфраструктура в текста на програмата, поради факта, че съответните региони не попадат в обхвата на Приложения № 6, 7 и 8 на НПУО 2021-2028 г. Общините от РСУО Варна и Елхово са допустими бенефициенти по програмата, предвид факта, че същите са включени в Приложение № 8 на НПУО 2021-2028 г. Общините от РСУО Пловдив не попадат в обхвата на Приложения № 6, 7 и 8 на НПУО 2021-2028 г. и поради това не са допустими за финансиране по мерките от приоритет „Отпадъци“ на ПОС 2021-2027 г., изрично</p>
--	---	--

	<p>предотвратяване и др. за постигане на целите за 2030 г. за рециклиране и намаляване количествата на депонираните битови отпадъци – за РСУО съгласно Приложение 8 на НПУО 2021-2028 г.;</p> <p>2.2. Известен е проблема на местно ниво, свързан със съхраняването на залежали прахообразни и течни пестициди и различни препарати с изтекъл срок на годност. Наличието им предизвиква изключително голямо обществено недоволство и създава опасност за замърсяване на околната среда и увреждане на човешкото здраве. В тази връзка, предлагаме да се обмисли включването на мярка, насочена към общините за обезвреждане на УОЗ пестициди и залежали пестициди, намиращи се в стоманобетонни контейнери (ББ-кубове) с нарушена цялост, както и останалите количества залежали пестициди в складове и потенциално съдържащи УОЗ, които не са обезвредени по Българо-швейцарската програма. Дейността е включена в НПУО 2021-2028;</p> <p>2.3. В съответствие с общите цели и инвестиционните мерки на Приоритета, за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци и в кореспонденция на вече заложената в НПУО дейност/мярка, се предлага включването на допълнителна мярка за доизграждане на инфраструктура, свързана с управлението на битовите отпадъци на регионално ниво на управление на отпадъците за РСУО, попадащи извън обхвата на Приложения 6, 7 и 8 на НПУО 2021-2028, като се направи уточнение, че в обхвата на мярката ще попаднат само РСУО, които не са изградили/ доизградили инфраструктура, свързана с управлението на битови отпадъци;</p> <p>3. Приоритет 4 „Риск и изменение на климата“.</p> <p>3.1. Въз основа на извършени анализи на рисковете в градска среда, общини предлагат да се включат мерки за адресиране на климатичните рискове, идентифицирани като най-опасни в градската среда. Примери за такива дребномащабни дейности са проекти за създаване на „синьо-зелени“ арки за прохладата в градска</p>	<p>рефериращи към съответните приложения към НПУО.</p> <p>В допълнение, общините от всички РСУО биха могли да се възползват от финансова подкрепа по програмата по останалите мерки, които не са изрично насочени към трите Приложения от Плана, при удовлетворяване на целите и изискванията по програмата, допустимост на финансирането и условията за кандидатстване.</p> <p>По отношение на предложението, свързано с обезвреждане на пестициди, следва да се има предвид, че предвиденият източник на финансиране на този тип мярка съгл. НПУО 2021-2028 г. е ПУДООС. Обезвреждането на отпадъците е на най-ниското стъпало в йерархията за управление на отпадъците и е недопустимо за финансиране за периода 2021-2027 г., следвайки подхода и от 2014-2020 г.</p> <p>Приветстваме отправените препоръки и предложените за финансиране мерки. Следва да се има предвид, че помощта по приоритета е насочена към превенция и управление на риска от природни бедствия с фокус защита на човешкия живот, като резултат от подпомаганите интервенции. Предвид позоваването на анализи и препоръки, изведени в</p>
--	---	---

	<p>среда и синя и зелена акупунктура, които имат голям ефект за повишаването на адаптационния капацитет на градовете. Изпълнението на подобни мерки ще допринесе за подобрения топлинен комфорт, намаляване на ефекта на градския топлинен остров в откритите градски пространства и ще увеличи положителните ефекти от преустройството на обществени пространства;</p> <p>3.2. Удачно ще е да се заложи и възможност за финансиране на системи за наблюдение на микроклиматични показатели на общинско ниво, които да включват софтуер, хардуер и интерфейси с други системи, с цел да се постигне максимално автоматизирано събиране (ingestion), обработка на данни, съхранение и архивиране на данни. Това ще повиши значително възможностите за планиране и приоритизиране на дейностите по климата на базата на данни и анализи.</p> <p>4. Приоритет 5 „Въздух“:</p> <p>4.1. Общини обръщат внимание за необходимостта от заделянето на значителен ресурс за мерките за намаляване на замърсяването на въздуха от битовото отопление. В допълнение, се отбелязва, че не следва да се ограничава и обхвата на подкрепата за еднофамилни и многофамилни жилищни сгради за единични мерки за енергия от възобновяеми източници - изграждане на слънчеви системи за БГВ и изграждане на фотоволтаични системи, а именно те да не са свързани към топлопреносната и газопреносната мрежи;</p> <p>4.2. На база придобитият опит от програмен период 2014-2020, както и с цел подобряване изпълнението на проектите за подмяна на отоплителните уреди на твърдо гориво, се предлага при структурирането на бъдещата подкрепа да се обсъдят и потенциални възможности за реализацията ѝ, като:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Крайният получател да избира инсталатор и отоплителен уред от предварително одобрен списък с допустими такива, които 	<p>стратегически документи, разработени на национално ниво при избора на водещи мерки, приоритетът ще подкрепи инвестиции в защитна инфраструктура и „зелени“ мерки, оборудване и системи за ранно предупреждение, наблюдение и докладване, които биха имали най-голям принос за опазване на човешкия живот и здраве. В допълнение Програмата за развитие на регионите 2021-2027 предвижда подкрепа за зелена градска инфраструктура съгласно плановите за интегрирано развитие на общините, където би били възможно включването на подобни мерки за градска среда. Предвид ограничения ресурс и определените национални приоритети, подкрепата за системи за мониторинг и докладване и разработването на модели, анализи и прогнози за климатичните изменения са фокусирани на национално ниво.</p> <p>4.1. На ниво програма не са залагани ограничения по отношение на домакинствата, с изключение на изискването същите да се отопляват на твърдо гориво – дърва или въглища.</p> <p>4.2. Основната цел на процедурата е извеждане от експлоатация на отоплителните уреди на дърва и въглища с цел намаляване емисиите $FPCH_{10}$. В този смисъл една от основните дейности е свързана именно с демонтажа и предаването на скрап на старите уреди. Планираната процедура ще бъде опростена и ще финансира дейности за консултиране на заинтересованите граждани за най-подходящите и ефективни за техния дом екологични топлоуреди. Ваучерната схема не предполага безвъзмездното предоставяне на услугата за демонтаж и предаване за рециклиране на</p>
--	--	---

		<p>общината да заплаща;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ваучерна схема за крайните получатели за доставка, монтаж и въвеждане в експлоатация на новите отоплителни устройства, с фиксирана номинална стойност за различните видове устройства; • Да се създаде единна контактна точка във всяка община по модела на „обслужването на едно гише“, за: провеждане на информационни кампании, предоставяне на информация, подаване на заявления за подмяна на отоплителни уреди, сключване на договори и др., която да се финансира от техническата помощ на Програмата; • Да се обмисли възможността за обвързване на помощта по програмата с енергийните помощи, с евентуално задължение за потребителите, в случай че получават такива помощи, то те да са задължени да ги ползват само за вида отопление, осигурен с европейски средства. 	<p>стария топлоуред на твърдо гориво, както и наличието на контрол по горещитираната дейност, както и по отношение на параметрите на новите екологични топлоуреди. Ваучерът по своята същност е ценна книга, като предоставянето на такава ще изисква допълнителни административни усилия, вкл. от страна на общините.</p> <p>Планът за възстановяване и устойчивост предвижда в рамките на мерките за енергийна ефективност в жилищни сгради да създаде на „едно гише“ за осигуряване подкрепа на гражданите чрез предоставяне на ясна и навременна информация за възможностите, източниците на финансиране и др. Съгласно националната политика в тази единна точка ще се предоставя информация включително във връзка с подмяната на отоплителните уреди на твърдо гориво по ПОС 2021-2027 г.</p> <p>От Приоритет „Техническа помощ“ ще се финансира национална информационна кампания. Допустима дейност, съотв. разход за всеки бенефициент в рамките на бюджета на проекта, също ще бъде провеждането на местна информационна кампания, която следва да е съобразена със спецификите на региона. В рамките на тази кампания бенефициентите могат да използват различни комуникационни канали и инструменти, като организиране на гореща телефонна линия, информационни срещи по квартали и т.н. Въпрос на организация от страна на бенефициента е начинът на събиране на заявления и/или сключване на договори, дали ще отвори специализирано „едно гише“, ще приема ли документи по електронен път, ще посещава на място</p>
--	--	--	---

		<p>4.3. Счита се и че мярката за намаляване на замърсяването на въздуха, чрез поетапно премахване на използването на лични превозни средства с високи емисии, следва да се разшири и за превозни средства, собственост на публични органи. С оглед на ниския финансов профил на целевите групи, използващи лични превозни средства с високи емисии, се предлага да се обмисли финансиране към крайните получатели до 50% вместо заложените 30%;</p>	<p>в дома им заинтересованите граждани или по друг подходящ начин.</p> <p>Минималните изискванията към крайния получател на помощта се определят от Управляващия орган на програмата. Местните власти имат право да включват допълнителни изисквания, които не протичат на законодателството, в договорите с домакинствата, които ще получат нов екологичен топлоуред. Гражданите, получаващи енергийни помощи и крайни бенефициенти по ПОС 2021-2027 г., при преценка от страна на бенефициента, могат да бъдат задължени чрез договора си с общината да ги ползват само за вида отопление, осигурен с европейски средства.</p> <p>4.3. Основната цел на пилотната процедура е да принос към подобряване на КАВ. Приоритетът на ПОС 2021-2027 г. не свързан със стимулиране на електромобилността, закупуването на нови автомобили или обновяването на автомобилния парк, с намаляване на емисиите ФПЧ от лични МПС в общините с нарушено КАВ чрез извеждане от експлоатация на високоемисионни дизелови автомобили. Ефективността на процедурата се измерва чрез индикатор „Спестени емисии ФПЧ₁₀“. Увеличаването на грантовото финансиране на 50% ще намали значително броя на потенциалните крайни получатели на помощта, поради факта, че това увеличаване няма да рефлектира върху общата стойност на мярката. В резултат ще бъде намален броят на изведените от експлоатация високоемисионни дизелови автомобили, което ще доведе до редуциране с близо 45% на целевата стойност на индикатора по отношение на спестените емисии.</p>
--	--	---	---

	<p>4.4. По отношение на мярката за въвеждане на зони с ниски емисии, се предлага да бъде допълнена възможност за финансиране на системи за наблюдение, които да включват софтуер, хардуер и интерфейси с други системи с цел мониторинг на показателите за качеството на атмосферния въздух (КАВ), както и за шумовото замърсяване;</p> <p>4.5. По мярката за справяне с вторичното разпрашаване, се предлага в обхвата на дейностите да бъдат включени и „дишащи настилки“. По този начин ще се постигне цялостно решение, както по отношение на калните петна, така и синергично действие в рамките ѝ. В допълнение дейността по изграждане на зелените покриви, не следва да се ограничава само до покриви на сгради, а да бъдат включени и конструкции на спирки на градския транспорт, перголи и други подходящи пространства в градската среда. Тук също така, би могло да се адресира и шумовото замърсяване, чрез изграждането на шумозащитни екраниращи съоръжения /противошумови бариери/ на пътни артерии с интензивен трафик в урбанизираните територии.</p> <p>Надяваме се, че резонните и базираните на нуждите и опита на общините предложения, ще бъдат отразени в последващ вариант на стратегическия документ.</p>	<p>4.4. По отношение на въвеждането на зони с ниски емисии от транспорта потенциалните бенефициенти ще следва да обосноват подхода и планираните инвестиции на база релевантни проучвания, анализи на ситуацията и прогнози. УО на ОПОС подкрепя иновационните подходи и дигитализацията на процесите, които водят до ефективност и ефикасност на инвестициите, водещи до ограничаване на трафика в горещи точки и контрол за спазването на тези ограничения.</p> <p>По отношение системи с цел мониторинг на показателите за качеството на атмосферния въздух, следва да се има предвид, че ПОС 2021-2027 г. ще финансира надграждане на Националната система за наблюдение на КАВ в реално време и Информационната система за докладване на данни за КАВ.</p> <p>4.5. По мярката за справяне с вторичното разпрашаване няма да са допустими разходи за изграждане на паркови алеи, монтиране на пейки и други паркови елементи. В случай, че под „дишащи настилки“ се разбират перфоплочи, те ще са допустими, дори препоръчителни във връзка озеленяване на междублокови пространства („кални петна“). Озеленяването по протежение на натоварени транспортни артерии освен принос за задържане на ФПЧ има и шумозащитен ефект. Изпълнението на индикатора за краен продукт RCO 36 „Зелена инфраструктура, подкрепяна за цели, различни от адаптиране към изменението на климата“ ще е ключов за отчитане ефективността на мярката и се измерва в хектари озеленена площ. Оценката и анализа на състоянието на зелените</p>
--	--	---

		В заключение, вярваме и чрез съвместни усилия и в партньорство, ще подготвим програмен документ, който в следващите седем години ще допринесе за значителното подобряване на качеството на околната среда във всички български общини.	системи във всяка конкретна община, при отчитане на климатичните, почвените и другите приложими специфики на съответната територия, следва да доведат до най-ефективните индивидуални решения за всеки град. УО на ОПОС стимулира иновативните подходи и не слага ограничителна рамка, при условие че инвестициите са насочени обосновано към озеленителни мерки.
10.	<p>Калина Трифонова, заместник-председател на Съвета на директорите; Анна Димитрова, Ръководител отдел Енергийна политика, околна среда и иновации EVN България</p> <p>(получено с писмо с вх. № 26-00-1653/ 06.12.2021 г., дата на пощенското клеймо 03.12.2021 г.)</p>	<p>Относно: обществено обсъждане на програма "Околна среда" 2021г. - 2027г., проект за изпращане в Европейската комисия</p> <p>Уважаеми дами и господа,</p> <p>В законоустановения срок „ЕВН България“ ЕАД (ЕВН БГ) представя пред Вас предложения за включването на дейности за финансиране чрез оперативна програма „Околна среда“ (ОПОС) които ще допринесат за по-пълно постигане на съответствие на програмата с целите на Зелената сделка за преход към климатична неутралност.</p> <p>Надяваме се че средствата от европейските фондове, които ОПОС ще управлява, ще бъдат насочвани по- ефективно и ще допринесат за увеличаването на броя на жителите с подобро качество на живот, енергийно ефективни жилища, екологично отопление и охлаждане, по- ниски разходи за енергия и за цялостното намаляване на замърсителите във въздуха.</p> <p>Представяме следните общи бележки по принципите на финансиране на инвестиции чрез ОПОС:</p> <p>1. Интегриране на съществуващите енергийноефективни и чисти технологии за производство на енергия в населените места: Задължително е условията на проектите за замяна на замърсяващо отопление в градовете да бъдат адаптирани така, че да отговарят на Европейската стратегия за интеграция на енергийната система (COM (2020)299 final) и чл. 6 от Закона за енергетиката. Тези адаптации трябва да отчитат и да използват в максимална степен възможностите на съществуващите системи за отопляване и охлаждане, каквото е централизираното топлоснабдяване.</p>	Приема се за сведение.

	<p>Например в град с високоефективна когенерационна централа би било икономически разумно такава програма да стимулира връщането на отказали се клиенти, вместо да финансира замяната на остарели уреди за отопление на твърдо гориво с такива, които изгарят биомаса или с климатици. Следва да се има предвид и че чрез Интегрирания план в областта на енергетиката и климата България е поела ангажимент за насърчаването на производството и консумацията на енергия от комбинирано производство за отопляване и охлаждане.</p> <p>2. Финансиране на употребата на природен газ като гориво на прехода към нисковъглеродна икономика: Със заключенията на Европейския съвет от 11—12 декември 2020г. природният газ е определен като гориво на енергийния преход към нисковъглеродна енергетика. Според Европейската стратегия за финансирането на прехода към устойчива икономика (COM(2021) 390 final) с делегиран регламент предстои да бъдат определени детайлни правила за финансирането на дейностите, свързани с употреба на природен газ, които водят до съществено смекчаване на</p> <p>последниците от изменението на климата. Това означава, че средствата за финансиране чрез европейските програми трябва да бъдат насочвани и към финансиране на употребата на топлинна енергия за отопляване и охлаждане, произведена от инсталации, използващи природен газ като гориво.</p> <p>3. Съвместимост на финансирането с условията на държавните помощи за климат и енергетика: Подпомагането на гражданите със средства от национални или европейски програми за присъединяването към топлопреносните мрежи или за употребата на топлинна енергия за отопляване и охлаждане е мярка за държавна помощ, която се извършва по правилата на насоките за държавни помощи за опазване на околната среда и за енергетика (документ 2014/C 200/01). Мярката ще бъде допустима за финансиране и по новите правила на държавните помощи за климат</p>	<p>2. Приема се за сведение. От обхвата на инвестициите от ЕФРР и КФ са изключени изкопаемите горива, включително природен газ. Изключение съгласно Регламент (ЕС) 2021/1058 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 година относно Европейския фонд за регионално развитие и относно Кохезионния фонд, чл.7, т.1, буква з, подт. i), се допуска за инвестиции в „котли и отоплителни инсталации, работещи с природен газ, в жилища и сгради, заместващи инсталации, работещи на базата на въглища, торф, лигнитни въглища или нефтени шисти“.</p> <p>3. Приема се за сведение.</p>
--	--	---

	<p>и енергетика за периода от 2021 г. до 2030г. като част от мерките за ефективно саниране на сгради. В същото време реконструкциите или изграждането на нови инсталации за присъединяването на сгради към топлопреносната мрежа няма да представляват държавна помощ за топлофикационното предприятие, защото се извършват изцяло след границата на собственост между съоръженията на оператора на топлопреносната мрежа и инсталациите на клиентите. Реконструира се или се изгражда само собственост на гражданите, които притежават имоти в съответните сгради, (вж. глава X от Закона за енергетиката).</p> <p>4. Ефективно управление на ресурсите: Проектите за премахване на използването на отоплителни уреди на твърдо гориво е необходимо да променят общата си философия и да разширят обхвата си. Не е целесъобразно и икономически ефективно ОПОС да насърчава неефективни технологии за изгаряне на пелети или биомаса в градовете, в които работи централизирано топлоснабдяване. От условията на общинските програми за управление на качеството на въздуха следва да отпаднат изискванията за предаване на остарели уреди, когато се преминава към по-ефективен способ за отопляване/охлаждане в хипотезите, когато получателите на помощта не се отопляват с дърва и/или въглища. Считаме за важно да отбележим, че със законодателния пакет „Подготвени за 55“ се предвиждат сериозни реформи, които засягат съществено схемата за търговия с емисии и ролята на обществения сграден фонд като цяло. Предстои включването му в схемата за търговия от 2025г. Краткият срок поставя акцент върху необходимостта от изпълнението на бързи, качествени и масово приложими технологични решения за енергийна ефективност, устойчиво отопление и охлаждане.</p> <p>5. Засилване на правомощията за контрол като част от укрепването на административния капацитет и управлението на програмата: От позицията на дружество,, което познава добре особеностите на социалната и обществена среда на град Пловдив, желаем да</p>	<p>4. Приема се за сведение. По ПОС 2021-2027 г. ще бъдат допустими разходите за повторно включване и ново включване към топлофикационната система на домакинства, отопляващи се с твърдо гориво.</p> <p>5. Приема се за сведение. УО на ОПОС приветства желанието на дружеството да се включи в информационната кампания. За да се избегне разнопосочност на посланията и да се постигне</p>
--	---	---

	<p>отбележим, че употребата на твърди горива от населението в града не винаги се дължи основно на ниски доходи. Често решенията за отопление са резултат от избор, направен без информация за последиците от употребата на конкретен вид твърдо гориво или за бъдещите политики, които България е задължена да развива. В случай че управляващият орган на ОПОС разработи информационна кампания за повишаване на знанието за околната среда и качеството на въздуха, ЕВН БГ заявява своята готовност да предостави експертна помощ за формирането и предаването на посланията към целевите групи.</p> <p>Конкретни предложения за включването на съществуващото централизирано топлоснабдяване за отопляване и охлаждане като ключова мярка за подобряване на качеството на въздуха в населените места:</p> <p>1. Енергийно ефективна технология за комбинирано производство на енергия: Централното топлоснабдяване на територията на град Пловдив за отопление и охлаждане се извършва чрез топлинна енергия, произведена от високоефективно комбинирано производство на електрическа и топлинна енергия от природен газ. При комбинираното производство ѝ се спестяват минимум 10% гориво в сравнение с разделното произвеждане на двата вида енергия. С Директива 2012/27/ЕС на Европейския Парламент и на Съвета от 25 октомври 2012 година относно енергийната ефективност, за изменение на директиви 2009/125/ЕО и 2010/30/ЕС и за отмяна на директиви 2004/8/ЕО и 2006/32/ЕО (Директива 2012/27/ЕС) са заложили подробни правила за стимулиране на употребата от държавите-членки на енергия от комбинирано производство .</p>	<p>максимален ефект е препоръчително комуникационните дейности да се координират с общината бенефициент, която следва да организира информационни дейности на местно ниво.</p> <p>1. По ПОС 2021-2027 г. ще бъдат допустими разходите за повторно включване и ново включване към топлофикационната система на домакинства, отопляващи се с твърдо гориво. Подмяната на топлоуреди на твърдо гориво с екологични алтернативи, включително присъединяване/ повторно присъединяване към топлофикационната мрежа, е доброволен акт от страна на гражданите. С финансиране по ПОС 2021-2027 г. ще бъде осигурена възможност за консултиране на гражданите за най-подходящата и екологична опция за конкретното жилище.</p> <p>Основната цел на интервенциите по Приоритет „Въздух“ е намаляване на замърсяването с ФПЧ₁₀ в общините с нарушено качество на атмосферния въздух. Мярката има и принос по отношение на климатичните цели, вкл. енергийната ефективност, но приоритетът е подобряване качеството на атмосферния въздух, като чрез Програмата се адресира източникът на ФПЧ емисии. Успехът на процедурата ще се отчита на база максимален брой изведени от експлоатация и рециклирани отоплителни уреди/системи на твърдо гориво.</p>
--	--	---

	<p>2. Хоризонталните сградни инсталации като способ за допълнително спестяване на топлинна енергия и за намаляване на месечните сметки: В съществуващи сгради замяната на вертикални сградни инсталации с хоризонтални води до точно измерване на индивидуалната консумация на топлинна енергия в имота, до спестяване на топлинна енергия и до намаляване на нерегламентираното ползване на топлинна енергия от клиенти в сградата. Например такава реконструкция намалява до 95% използваната топлинна енергия за сградна инсталация в отделен имот. В допълнение, проследимостта на консумацията от клиента и точното дялово разпределение водят до сериозно намаляване на ежемесечните му сметки и едновременно с това - до повишаване на топлинния комфорт в жилището му.</p> <p>3. Повишаването на качеството на въздуха в община Пловдив: Община Пловдив попада в обхвата на Решение на Съда на Европейския съюз по дело C-488/15 от 5 април 2017 г. относно качеството на атмосферния въздух. За постигане на по-голяма ефективност по Приоритет 5 „Въздух“ в Програмата за повишаването на качеството на въздуха през периода от 2021 г. до 2030г. е целесъобразно да включи за фактическо финансиране на разходите за следните дейности:</p> <ul style="list-style-type: none"> • В съществуващи сгради, присъединени към топлопреносната мрежа: <ul style="list-style-type: none"> ✓ Реконструкция на вертикални сградни инсталации за отопление в такива в хоризонтален тип; ✓ Реконструкция на инсталации за битово горещо водоснабдяване и изолация на тръбите им • В сгради, които предстои да се присъединят към топлопреносната мрежа: <ul style="list-style-type: none"> ✓ Финансиране за изграждането на вътрешните сградни инсталации за отопление и гореща вода 	<p>2. Приема се за сведение. Вж. отговор към предложение по т. 1</p> <p>3. Както и през програмен период 2014-2020 г., така и по ПОС 2021-2027 г. ще бъде допустимо финансирането на изграждане на вътрешните сградни инсталации за отопление и гореща вода. При заявено желание за повторно присъединяване към топлопреносната мрежа се предвиждат допустими разходи за закупуване на радиатори /ако са били демонтирани/, както и цената за повторно включване на битови потребители, определена от Комисията за енергийно и водно регулиране.</p>
--	---	--

		<p>Чрез мерки за насърчаване на присъединяването на клиенти към топлопреносната мрежа в градовете бързо може да бъде постигната заложената цел на ОПОС за замяна на остарелите уреди в 100 000 жилища до 2029г., а вложените инвестиции за това ще отговарят на всички изисквания за устойчивост и ефективност.</p>	
--	--	---	--